

V SPOMIN TOVARIŠU FRANCU LESKOŠKU-LUKI

On nas je vodil - gradili smo skupaj

V torek, 6. junija, se je 4000 Litostrojčanov molče poklonilo spominu tovariša Franca Leskoška-Luke. Zbrali smo se pri vходу v tovarno, ob spomeniku samoupravljanju, na katerem so tudi vklesane besede tovariša Luke. Ob zvokih našega orkestra in žalostinkah mešanega pevskega zbora je v imenu vseh Litostrojčanov spregovoril predsednik delavskega sveta delovne organizacije tovariš Jure Vulkan:

Vse naše delovne ljudi in še posebej nas, Litostrojčane, je hudo prizadela novica, da je umrl Franc Leskošek-Luka, odločni bojevnik za delavske pravice izpred vojnih let, partizanski poveljnik, narodni heroj, junak socialističnega dela — človek, ki je posvetil vse svoje sile osvoboditvi in zmagi revolucije ter povojni izgradnji socialistične Slovenije in Jugoslavije.

Tovariš Franc Leskošek-Luka je ena izmed najizrazitejših osebnosti, ki je zrasla pri nas iz delavskega gibanja. Rodil se je leta 1897 v Celju kot sin tovarniškega delavca. Že zgodaj je moral trdo delati. Postal je kovinarski delavec-strugar. Kruh si je iskal v tež-

skem komiteju Komunistične partije za Slovenijo pa član sindikalne komisije.

Leta 1936 je bil izvoljen v Politbiro CK KP Jugoslavije. Leto dni kasneje pa je bil na ustanovnem kongresu KP Slovenije na Čebinah izvoljen za prvega sekretarja CK KP Slovenije. To dolžnost je opravljal vse do leta 1946.

S svojim aktivnim političnim delovanjem v vodstvu KP Slovenije in KP Jugoslavije se je tov. Franc Leskošek tako izpostavil, da je moral zadnji dve leti pred vojno živeti v ilegali.

Tako je tovariš Leskošek dočkal napad fašističnih sil na Jugoslavijo kot prekaljen borec — komunist in

čitve o razvoju osvobodilnega boja in revolucije ter o graditvi ljudske oblasti.

Tov. Franc Leskošek-Luka je postal član prve slovenske vlade. Po vojni je bil ljudski poslanec zvezne ljudske skupščine, bil je njen podpredsednik. Več let je bil član zvezne vlade oz. član zveznega izvršnega sveta, član sveta federacije. Do osmega kongresa je bil član izvršnega komiteja CK ZKJ. Tov. Leskošek je bil minister za industrijo in rudarstvo v vladi SR Slovenije, minister za težko industrijo FLRJ in minister-predsednik sveta za strojogradnjo FLRJ. Položil je trdne temelje za industrializacijo Jugoslavije. Opravljal je tudi naloge člana predsedstva zveznega odbora SZDL, centralnega odbora Zveze borcev, predsednika republiškega odbora Združenj zveze borcev narodnoosvobodilne borbe Slovenije ter predsednika centralnega odbora Ljudske tehnike.

Za svoje delo v dobro slovenskega in jugoslovanskih narodov je prejel tov. Franc Leskošek visoka odlikovanja, med njimi red narodnega heroja in junaka socialističnega dela.

Nas Litostrojčane, je smrt tovariša Franca Leskoška-Luke še posebej prizadela, saj smo imeli tovariša Leskoška za svojega, za Litostrojčana. Bil je prvi Litostrojčan, častni član našega kolektiva.

Brez njega si ne moremo predstavljati izgradnje Litostroja in njegovega razvoja. Z nami, z ustanovitvijo in rastjo naše tovarne in kolektiva, je tov. Franc Leskošek uresničil svoje preroške besede, ko je pred vojno ob ukinitvi manjših kapitalističnih strojnih tovarn v Ljubljani dejal, da bodo še stale strojne tovarne v Ljubljani, da pa jih bo zgradil nekdo drug.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajatelj svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjan Sigulin, Toni Kušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc.

Telefon uredništva 556021 (n.c.) interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72

Človeka sodimo po njegovih delih

Tovariša Franca Leskoška-Luke ni več med nami. Od nas je odšel velikan revolucije. Litostrojčani občutimo to izgubo še posebej hudo, saj smo se morali posloviti od svojega dobrega tovariša, ki je bil povezan z nami od nastanka tovarne. Bil je ustanovitelj Litostroja.

Danes se nam v spominu vrstijo drugo za drugim vsa srečanja z njim — od tistih časov, ko je tovarna nastajala na načrtih, ko so se ti pričeli spreminjati v stvarnost, ko je potem zrasel in se razvijal Litostroj, pa vse do danes. S tovarišem Francem Leskoškom-Luko smo se srečevali ob delovnih zmagah in slovesnostih, pa tudi na kritičnih pogovorih, ko je šlo za odpravo ovir in napak pri našem delu ali za pomembne odločitve o našem razvoju. Z njim so se pogovarjali naši direktorji, visoki strokovnjaki, delavci-samoupravljalci pa tudi bodoči kovinarji in metalurgi-učenci. Tovariš Franc Leskošek-Luka je prisluhnil vsakomur, hkrati pa je brez olepševanja povedal, kar misli. Prav zaradi neposrednosti, konstruktivne kritičnosti in drugih človeških vrlin nam je bil še posebej blizu. Bil je avtoriteta, vendar pa se ni naslanjal na zunanjo moč funkcij, ki jih je opravljal. Spoštovali smo ga zaradi vsega, kar je storil za delovne ljudi, za slovenski narod, za našo jugoslovansko samoupravno socialistično skupnost, za nas, Litostrojčane.

Človeka sodimo po njegovih delih, po njih živi še naprej med nami. Franc Leskošek-Luka nam je zapustil bogato dediščino. Vendar ne kot darilo, ampak kot obvezo, da to dediščino razvijamo in jo bogatimo. K zgledom njegove osebnosti in njegovega dela se bomo zatekali ter iskali moči in navdih za naše bodoče delo, za naš odnos do naše skupnosti.

H. P.

Heroju Luki so zapeli v slovo združeni pevci, pihalni orkester pa je zaigral žalostinko.

(Foto: E. L.)

kih razmerah tudi v tujini. Zgodaj je spoznal, kako krivičen je položaj delavca v izkoriščevalski kapitalistični družbi in se je takoj vključil v delavsko gibanje. Postal je borbeni sindikalni delavec, ki je užival med delavci veliko zaupanje. Boril se je za izboljšanje njihovega položaja, organiziral je stavke, delavci so ga izvolili za delavskega zaupnika. Prav zaradi velikega ugleda med delavci so ga kapitalisti preganjali. Tovarnarji so ga odpuščali z dela, oblast ga je večkrat zaprla. Tovariš Leskošek je imel pred seboj vedno en sam cilj: borbo za pravice delavcev in vseh delovnih ljudi.

Spoznanje, da bodo delavci lahko uresničili in si zagotovili svoje upravičene zahteve le, če se bodo borili tudi za spremembo celotne družbene ureditve, ga je privedlo leta 1926 v vrste komunistov. Od leta 1930 je bil z Edvardom Kardeljem in Borisom Kidričem že eden izmed vodilnih komunistov v Sloveniji. Še naprej je organiziral velike stavke v Trbovljah, Celju, Kočevju, na Jesenicah, stavko tekstilcev leta 1936 in druge. Bil je sekretar Zveze kovinarskih delavcev Slovenije in predsednik strokovne komisije v Ljubljani, pri pokrajin-

vodilni politični delavec v Komunistični partiji. 27. aprila 1941 je bil izbran na ustanovnem sestanku OF slovenskega naroda za člana izvršnega odbora OF, že naslednji mesec pa tudi za vodjo vojne komisije pri CK KP Slovenije. Kot tak je imel odločilno vlogo pri pripravah na vstajo in 22. junija 1941 je postal poveljnik glavnega štaba slovenskih partizanskih čet. To nalogo je opravljal v letih 1941 in 1942. Takrat so ga poznali pod partizanskim imenom Peter Strugar. V teh prvih letih vstaje, ko je bilo treba ustvarjati partizansko vojsko in organizirati ljudstvo za pomoč svoji vojski, je tovariš Leskošek neutrudno deloval ter širil upor in revolucijo po vsej Sloveniji. Kot komandant slovenskih partizanov je bil Franc Leskošek-Luka tudi član vrhovnega štaba narodnoosvobodilnih partizanskih odredov Jugoslavije.

Na drugem zasedanju AVNOJ v Jajcu je bil tov. Leskošek kot član AVNOJ izvoljen v njegovo predsedstvo. Posvetil se je tudi drugemu političnemu delu v partiji, Osvobodilni fronti, Slovenskemu narodnoosvobodilnemu svetu. Bil je povsod tam, kjer so se sprejemale bistvene odlo-

Skoraj 4000 Litostrojčanov se je v torek, 7. junija poslovilo od tovariša Franca Leskoška-Luke.

(Foto: E. L.)

Ob smrti Franca Leskoška-Luke, ene izmed najizrazitejših osebnosti slovenskega naroda, ki je izšla iz delavskega gibanja, dajemo delavci in učenci v TOZD Srednja šola tehniških strok Litostroj pobudo, da se v trajen spomin na velikega borca — revolucionarja in ustanovitelja Litostroja naša temeljna organizacija preimenuje v

TOZD Srednja šola tehniških strok Franc Leskošek-Luka

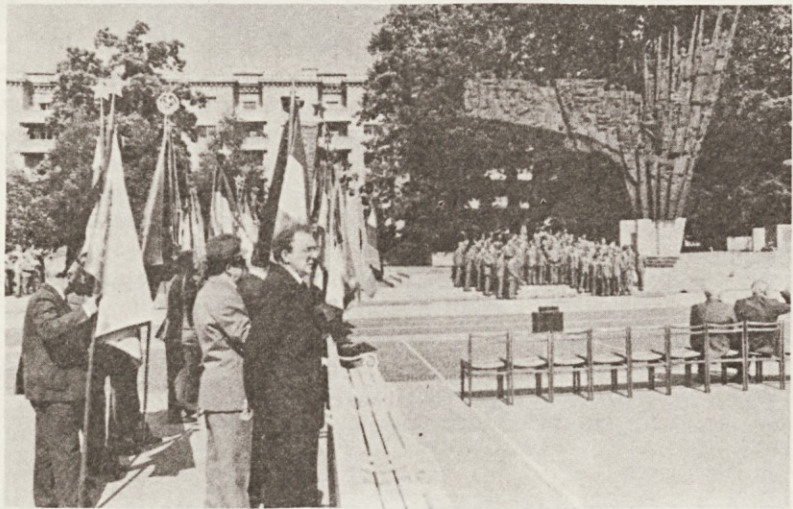
Tovariš Franc Leskošek-Luka je vse svoje sile posvetil osvoboditvi in zmagi revolucije ter povojni izgradnji socialistične Slovenije in Jugoslavije. Kot odločen borec za delavske pravice izpred vojnih let, partizanski poveljnik, narodni heroj in junak socialističnega dela združuje v sebi najsvetlejšo tradicijo naše bližnje preteklosti. Po njem se bodo zgledovali mladi, ki se izobražujejo in se bodo izobraževali v naši vzgojnoizobraževalni organizaciji, za katero želimo, da nosi njegovo ime. Že doslej vedno povezani z delavskim Litostrojem in drugimi proizvodnimi kolektivi, za katere izobražujemo kadre, bomo delavci Srednje šole tehniških strok zagotavljali, da bodo mladi ponesli iz šole z njegovim imenom v delovne kolektive in v življenje svetlo dediščino, ki nam jo je zapustil pokojni Franc Leskošek-Luka, in jo bogatil s svojim delom za našo samoupravno socialistično skupnost.

S svojo bogato revolucionarno preteklostjo in s svojimi človeškimi vrtilinami predstavlja Franc Leskošek-Luka nam, delavcem v vzgojnoizobraževalni organizaciji neizčrpen vir, iz katerega bomo dobivali moč in znanje za naše nadaljnje delo.

Tako kot sam Litostroj, bo poimenovanje naše temeljne organizacije in šole z imenom Franc Leskošek-Luka, trajen spomenik našemu ustanovitelju in tovarišu. Skupaj z imenom tovariša Tita bosta za vedno vklesani v temelje in razvoj Litostroja imeni dveh velikih osebnosti, ki nas bosta s svojim zgledom obvezovali, da bomo hodili dalje po poti, po kateri sta nas vodili.

Pred spomenikom vstaje slovenskega naroda je tovarišu Francu Leskošku v spomin spregovoril Viktor Avbelj.

Tovarišu Leskošku je v slovo zapel Partizanski pevski zbor (Foto.: T. Š.)

On nas je vodil ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tovariš Franc Leskošek-Luka je pogosto prihajal med nas, večkrat nas je obiskal skupaj s tov. Titom. Ni jima bilo vseeno, kako uresničujemo svoje naloge pri gospodarski izgradnji in pri razvoju samoupravljanja. Oba nekdanja kovinarska delavca sta se vedno živo zanimala za naše delo, težave in uspehe in nam pomagala z nasveti. Vsem nam je zlasti v spominu njun obisk ob 25-letnici samoupravljanja v naši delovni organizaciji in simboličen trenutek, ko sta stopila pred veliko Peltonovo turbino. Vsi smo takrat globoko občutili, da je ta turbina, da so tudi drugi naši izdelki ter ves naš razvoj, njuno in naše delo.

Tov. Franca Leskoška-Luke ni več. Izgubili smo človeka, ki je poznal in sam živel življenje delavca, bil je neposreden, kritičen, blizu so mu bili delovni ljudje. Izgubili smo borca-človeka, ki je soustvarjal novejšo zgodovino slovenskega naroda, ki ga je pomagal voditi, da se je v upor, revoluciji in v socialistični izgradnji politično in družbeno oblikoval skupaj z drugimi jugoslovanskimi narodi v bratski samoupravni socialistični skupnosti. Od tov. Luke prevzamamo bogato dediščino. Čuvali jo bomo in bogatili. Tako bo vedno živelo med nami veliko delo tov. Franca Leskoška-Luke.

LETNA KONFERENCA SINDIKATA SOZDA ZPS

S skupnimi močmi do uspehov

»S standardizacijo, usklajenimi proizvodnimi programi, večjim tehničnim sodelovanjem delovnih organizacij, večjo aktivnostjo strokovnih služb sozda pri izmenjavi reprodukcijskega materiala in zalog, pa tudi z enotno dogovorjenim sistemom nagajevanja po delu bomo lahko dosegli še boljše gospodarske rezultate, splahnel pa bo tudi občutek, da delovne organizacije premalo čutijo sozd ZPS«, so poudarili delegati osnovnih organizacij sindikata 23 delovnih organizacij na letni konferenci sindikata sozda ZPS, ko so se 14. junija zbrali v Ljubljani.

Aktivni kulturniki in športniki

Nasploh bi za omenjeno sindikalno konferenco lahko trdili, da je svoje delo usmerila bolj na gospodarsko kot pa na sindikalno aktivnost, čeprav tudi le-te niso »izpustili«. Tako so med drugim ugotovili, da je bila dejavnost sozdovega sindikata zelo prisotna na kulturnem področju, kjer se ponašajo s predstavitvijo prve pesniške zbirke in okroglo mizo literatov v Ribnici, drugim srečanjem pevskih zborov ZPS v Žireh, srečanjem najbolj delovnih likovnikov v slikarski koloniji v Možnici pri Bovcu, z izdajo druge zbirke proze in poezije in s pripravo posveta organizatorjev kulturnega življenja iz delovnih organizacij sozda ZPS v Mariboru. V poročilu o delu športne komisije so predvsem poudarili uspešno pripravo letnih športnih iger sozda v Novi Gorici in zimskih športnih iger na mariborskem Pohorju in pa jesenski kros, ki bo letos v Trbovljah. Delo komisije za družbeni standard je bilo uspešno zlasti v pripravi letošnjega, že devetega prvomajskega srečanja ZPS v Poreču, med bodočimi nalogami pa so si zastavili predvsem izmenjavo počitniških zmogljivosti in pa preventivno zdravljenje delavcev.

Do naložb z združenim denarjem

Kot rečeno, na omenjeni letni konferenci sindikata sozda ZPS so precej

razprav namenili gospodarjenju delovnih organizacij, pri čemer so menili, da navzlic zmanjšanemu fizičnemu obsegu proizvodnje — v primerjavi s prejšnjimi leti — ni razlogov za »paniko«. Gospodarski rezultati naših delovnih organizacij so v primerjavi z drugimi industrijskimi panogami še vedno zelo dobri, res pa je tudi, da bi bili lahko še boljši. Tako je prevladalo mišljenje, da bi bili še uspešnejši gospodarji, če bi svojo proizvodnjo preusmerili v izdelavo zahtevnejših izdelkov, če ne bi preveč oklevali pri naložbah in če bi sredstva amortizacije združevali za donosnejše in dogovorjene programe.

Mladinci na obisku v REIK Kolubara

Pred nekaj meseci je naša delovna organizacija z REIK KOLUBARA podpisala pogodbo o poslovnem in proizvodnem sodelovanju. Čez nekaj časa pa so se srečali in navezali tesnejše stike tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Mladinci smo se dogovorili, da v okviru obiska proslave dneva mladosti v Beogradu obiščemo tudi mladince iz tega kombinata.

Na pot smo odšli 23. maja zvečer. V delegaciji smo bili predstavniki vseh OO

ZSMS. Zgodaj zjutraj so nas na železniški postaji v Beogradu pričakali mladinci iz kombinata.

Ko smo se nastanili v hotelu, smo se odpravili v Vreoc, kjer je sedež rudarskega dela kombinata. Tu so nas sprejeli predsednik sindikata delavskega sveta ter tehnični direktor. Po kratkem uvodu smo se pogovorili o problemih v kombinatu, načrtih, nezaposlenosti, stanovanjih, proizvodnih problemih in podobno. Po kosilu smo obiskali odprt kop, ki je ogromnih razsežnosti. V jami so ogromni stroji, ki v eni uri nakopljejo 2000 ton premoga, ki je skrit pod devetdesetimi metri zemlje. Po ogledu dnevnega kopa smo obiskali tudi delovno organizacijo, ki se ukvarja z remontom in proizvodnjo rotacijskih bagrov. Pozno ponoči smo se vrnili v Beograd.

Naslednji dan zjutraj smo se odpravili v Lazarevac, ki je občinski sedež REIK KOLUBARA. Lazarevac je manjše, lahko bi rekli, satelitsko mesto Beograda, oddaljeno kakih 50 kilometrov. Na tem področju je med 1. svetovno vojno potekala slavna kolubarska bitka. Tu smo obiskali kostnico, v kateri je pokopano nekaj deset tisoč borcev ene in druge strani. Zraven kostnice gradijo kulturni dom Spasenije — Cane Babović. Iz Lazarevca smo se odpravili v Arandelovac. Tu smo obiskali cerkev sv. Đorđa, ki je zgrajena kot mavzolej Karadorđević. V njej so čudovite freske. Cerkev je seveda spomeniško zaščitena.

Bližal se je večer ter proslava mladosti. Iz Lazarevca smo se skupaj z mladinci kombinata odpravili v Beograd.

Na stadion smo prispeli tik pred začetkom. Prireditve se je začela, stadion se je prelivaval v mnogoterih barvah, več deset-tisočglava množica je pozdravljala nastopajoče.

Ko je prispela štafeta, je završalo, odmevale so ovacije, pesem Titu. Po govoru je zadonela pesem zaobljube Titu, desetine raket so osvetlile nebo.

Polni vtisov smo se vrnili v hotel. Zadnji dan obiska smo se odpravili na Avalo, obiskali smo spomenik neznanemu junaku. Seveda smo bili tudi v Hiši cvetja, kjer smo se poklonili spominu našega Tita. Po ogledu muzeja 25. maja in Kalamegdana ter mesta smo se odpravili na železniško postajo.

Ostala nam je še pot domov.

F. Jamšek

V spomin Francu Leskošku-Luki

Preden si začel polnoletno živeti
si se pogumno podal v svet,
kjer premagoval si trnjeve stezice,
kalil v borca si se za pravice.

Ko razplamtel se vojni je vihar,
ti bil si že priznan revolucionar.
Postal si komandant slovenskih partizanov
sedaj pa vzor človeških idealov.

Tu, kjer danes stoji mogočni Litostroj
si po končanem boju ustavil korak svoj.
Začrtal si tedaj najlepši spomenik,
v katerega je danes neizbrisno vklesan tvoj lik.
Miro Miketič

Poslovitve Ljubljancanov od tovariša Leskoška, ki je bila na Trgu revolucije, so se poleg števila Ljubljancanov v polnem številu udeležili tudi delavci Saturnusa in Litostroja.

7. TEKMOVANJE KOVINARJEV SLOVENIJE

Uspešni Litostroječani

7. proizvodno delovno tekmovanje kovinarjev Slovenije je letos potekalo na Jesenicah in v Kranju. Pred tem so bila že organizirana tekmovanja v dvainpetdesetih občinah v Sloveniji in v okrog petsto delovnih organizacijah. V predtekmovanjih je sodelovalo približno deset tisoč delavcev in več kot pet tisoč organizatorjev — strokovnjakov in družbenopolitičnih delavcev.

Priprave so potekale brez večjih težav in zastojev. Letošnje tekmovanje je bilo organizirano v štirinajstih poklicih, potekalo pa je v Železarni Jesenice, Železarskem izobraževalnem centru in v integralu ter v šolskem centru iskre v Kranju. Tekmovalci so imeli zagotovljene enake pogoje tekmovanja. Teoretične tekste, s katerimi so preverjali poznavanje samoupravljanja, varstva pri delu in strokovnega znanja so kvalitetno pripravili posamezni strokovnjaki in sodelavci znanstvenih institucij, zato so popolnoma ustrezali zahtevnosti, ki je potrebna na takih tekmovanjih.

Na tekmovanju je sodeloval 301 tekmovalcev in 120 strokovnjakov v komisijah. Teoretičnega dela tekmovanja so se udeležili vsi prijavljeni tekmovalci, razdeljeni pa so bili v 14 skupin po posameznih poklicih. Člani tekmovalne komisije so ugotovili, da se prijavlja za tekmovanje vse več tekmovalcev, predvsem mlajših delavcev, vendar pa v znanju prav nič

ne zaostajajo za starejšimi. Rezultati so iz leta v leto boljši, tako na področju teoretičnega znanja ožje stroke, kot tudi na področju samoupravljanja in varstva pri delu.

V okviru samega tekmovanja pa so pripravili na Jesenicah in v Kranju še vrsto spremljajočih prireditev, ki so popestrile tekmovalne dni. Tako so v soboto 21. maja pripravili na Jesenicah razstavo inovacij in likovnih izdelkov slovenskih kovinarjev, v hotelu Larix v Kranjski gori pa je bila razstava o delavskem gibanju. V tem hotelu je namreč stanovala večina tekmovalcev in njihovih vodij. Kvalitetno dopolnitev letošnjega srečanja je pomenilo posvetovanje na temo Reprodukcijska povezanost proizvajalcev in predelovalcev kovin, ki ga je 26. maja organiziral republiški odbor sindikata kovinske in elektro industrije SR Slovenije.

27. maja je bila slavnostna akademija, na kateri so tudi svečano odprli tekmovanje. 28. maja je bilo še sreča-

nje literatov-kovinarjev, ki pa je na žalost naletelo med kovinarji na slab odziv.

Zadnji dan srečanja so bili v železarskem izobraževalnem centru razstavljeni tekmovalni izdelki.

Preveč bi bilo, ko bi objavili vse rezultate sodelujočih, zato objavljamo le litostrojske uvrstitve. Nekateri naši tekmovalci so se odrezali prav izvrstno in jim čestitamo, drugim pa želimo več sreče prihodnjic.

Uvrstitve Litostroječanov na republiškem tekmovanju kovinarjev na Jesenicah.

Avtomehaniki dizel:

17. Franc FLISAR (680 točk) — skupno 19 tekmovalcev

Varilec TIG:

11. Peter ŽIVKOVIČ (646 točk) — skupno 17 tekmovalcev

Varilec MAG:

4. Nedeljko JURIČIČ (752) — skupno 27 tekmovalcev

Varilec REO:

3. Jože LUKUNIČ (617) — skupno 27 tekmovalcev

Sprejem litostrojskih tekmovalcev po zaključku 7. delovnega tekmovanja kovinarjev Slovenije.

(Foto: T. Š.)

27. Živorad KONDIČ (140)

Strojni kovač:

4. Bernard DOLENC (744)

5. Štefan DORNIK (736)

8. Janez ŽMAVC (684) — skupno 12 tekmovalcev

Livar — kalupar:

1. Tone OGRIN (915 točk)

16. Suljo HUSEJNOVIČ (481)

17. Stojan DESPOT (471) — skupno 19 tekmovalcev

Konstruktorski ključavničar:

20. Andrej ŠUŠTAR (200) — skupno 27 tekmovalcev

Orodjar:

4. Marjan VIDIC (627) — skupno 26 tekmovalcev

Rezkalec:

1. Savo RAIČEVIČ (779)

2. Andrej ADAMIČ (777) — skupno 26 tekmovalcev

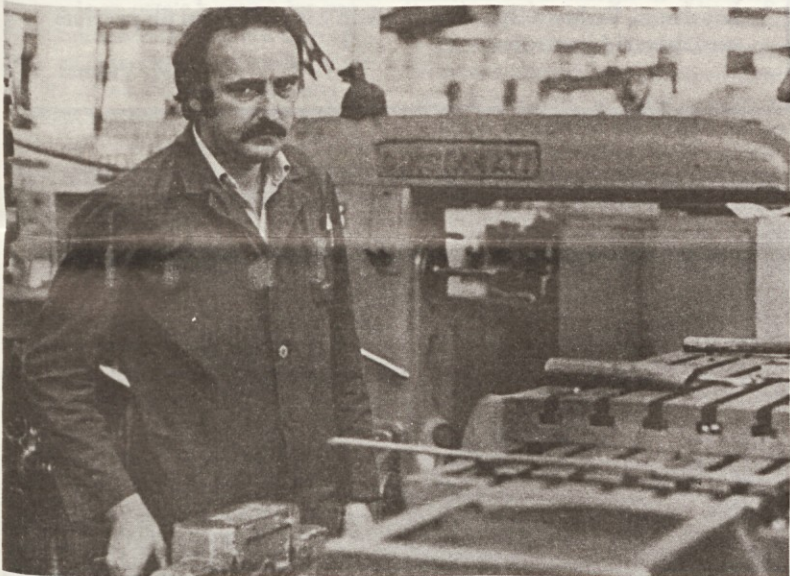
Brusilec:

10. Miroslav KLAJŽAR (792)

16. Franc ŽEROVNIK (703) — skupno 20 tekmovalcev

Strugar:

8. Marjan ČERNIVEC (675) — skupno 33 tekmovalcev

Savo Raičević

Visok, črnolas, prijeten mož, že 10 let Litostroječan — to je rezkalec Savo Raičević. Po rodu je sicer Črnogorec, če pa ga sodimo po ženi, tedaj je skoraj že postal Slovenec.

Ko je končal poklicno šolo v Titogradu, je delal štiri leta v »Industriji gradbenih strojev in jeklenih konstrukcij« v slavnem črnogorskem mestu, potem pa je v želji, da bi malo spoznal svet, odrinil za nekaj mesecev v Nemčijo. Vendar pa ga življenje in delo ter nasploh položaj naših zdomevc tam ni niti najmanj navdušil. Zato je poslal v Litostroj prošnjo za sprejem, dobil delo in se kmalu za tem tudi redno zaposlil. Najprej je krajši čas delal v težki obdelavi, zdaj pa že ves čas dela v lahki obdelavi.

Savo je prvič tekmoval že pred leti, ko je bilo republiško tekmovanje kovinarjev v Litostroju. Pri praktičnem delu je celo zmagal, precej slabo pa je bilo pri teoriji. Zatem se tekmovanj nekaj let ni udeleževal, lani pa je bil spet na republiškem tekmovanju, kjer je pristal nekje v sredini.

»Tekmovanje zahteva vsestransko osebnost«, je dejal Savo. »Tekmovalcev mora dobro obvladati tako strokovno kot praktično delo, dobro mora poznati teorijo samoupravljanja in zahteve iz varstva pri delu. Vprašanja so zelo zahtevna in pogosto pri teoretičnem delu niso dovolj precizirana. Tako pogosto ne veš točno, kaj bi odgovoril. Mislim, da je mojemu začetnemu neuspehu pri teoretičnem delu botrovalo tudi slabo poznavanje slovenskega jezika, precej pa tudi neizkušnost

in morda malce treme. Zdaj sem se tremi vsaj pri teoretičnem delu že izognil, malo pa je še pri praktičnem delu. Vendar pa me tudi ta kmalu po začetku dela mine.«

Letos je bilo republiško tekmovanje kovinarjev organizirano že sedmič, zato so tudi izkušnje organizatorjev in tekmovalcev večje. Prijavlja pa se tudi vedno več tekmovalcev — med njimi tudi mlajših.

»Mislim, da bi bil odziv delavcev še veliko večji, ko bi o tem dovolj pisala vsa sredstva javnega obveščanja. Tako pa se za nas in naše poklice zanimajo le ob tekmovanjih, pa še takrat bolj nenačrtno. To je tudi eden od vzrokov, zakaj je med nami tako malo mladih tekmovalcev. Je pa to dober način, da se delavci izpopolnijo za delo v proizvodnji in da pridobijo čut odgovornosti za svoje delo. Pravilo naj bi bilo, da se moraš najprej izkazati »doma«, v svojem okolju, potem pa greš lahko na takšna tekmovanja. Res pa je tudi, da uspehi, ki jih dosežejo posamezni delavci, pritegnejo tudi ostale, da se tako preizkusijo in pokažejo, koliko in kaj znajo.«

In kaj meni Savo o »slavi«, ki jo požanjejo zmagovalci?

»To je zelo relativno. V zelo veliki meri je uvrstitev na tekmovanju odvisna od sreče. Imeti moraš pač dober dan, da ti delo steče tako, kot je treba. Lahko rečem, da se mnogim mojim sodelavcem veseli tako mojega uspeha kot uspehov drugih, nekaterim pa spodbudi željo, da bi se tudi sami pomerili na tekmovanjih. Sicer pa od takšne slave nimam nobenih stranskih

koristi. Lahko celo rečem, da poznam dosti sodelavcev, ki so prav tako dobri kot jaz, ali celo boljši, pa so čisto neznani v tovarni, ker pač niso bili nikoli prvi. Tudi se mi ne zdi prav, da so povsod predstavljeni le zmagovalci ali prvi trije, saj so navsezadnje vsi, ki se udeležijo republiškega tekmovanja, zelo dobri.«

Glede na to, da je Savo Raičević v Litostroju že 10 let, bi lahko rekli, da je tu zadovoljen. V glavnem je, seveda pa ima tudi nekaj pripomb:

»Mislim, da je vsaj v proizvodnji še vedno problematično vrednotenje dela. Nagrajevanje po delu, o katerem toliko govorimo, še vedno ni steklo tako, kot bi moralo. Zato je tudi slabša produktivnost, kar je posledica nezadovoljstva delavcev. Sistem skratka ni dovolj stimulativen. Ob

tem pa je dokaj slaba tudi organizacija dela.«

Takšen je Savo torej kot delavec — rezkalec in tekmovalcev. In kakšen je v prostem času? Tedaj se v glavnem obnaša kot vsi očetje triletih sinov. Nekaj prostega časa gre na račun vožnje, saj se vozi na delo vsak dan iz Grosupljega, kjer sta z ženo dobila stanovanje, sicer pa igra rad nogomet, ribari, bere in brklja po avtomobilu. Ker je navajen večjih mest, kot sta Titograd in Ljubljana, ga majhno Grosuplje nekoliko utesnjuje, kljub temu pa je z rešitvijo stanovanjskega problema zadovoljen. Vsako leto pa še enkrat do dvakrat najde čas, da obišče svojo Črno goro, kjer z družino tudi preživlja dopuste.

In, ko bo jeseni sodeloval na zveznem tekmovanju kovinarjev v Skopju, mu želimo zares srečen dan!

Andrej Adamič

Drugouvršeni rezkalec na slovenskem tekmovanju kovinarjev je bil Andrej Adamič. Takole na videz mu človek ne bi dal kaj prida let, kljub temu pa je vključno s šolanjem v Litostroju zaposlen že 18. let. Po poklicu je sicer strugar, po odsluženem vojaškem roku pa se je v orodjarni zaposlil kot rezkalec.

Tudi on je prvič tekmoval, ko je bilo v Litostroju prvo republiško tekmovanje. Tega leta je bil na republiškem prvi, na državnem pa drugi. Kljub temu, da je v svojem poklicu zelo dober — to so poka-

zali tudi rezultati — so ga morali sodelavci kar precej nagovarjati, da je šel na tekmovanje. Najprej še treme ni imel, saj ni imel kaj izgubiti; malo drugače pa je bilo na državnem prvenstvu, ko je že moral braniti prvo slovensko mesto.

O tekmovanju pa je sam dejal:

»V panogi rezkalcev je že vsa leta huda konkurenca. Zelo dober moraš biti že pri nas na izbirnem tekmovanju, saj imamo v Litostroju vrsto zelo dobrih rezkalcev, še bolj pa to velja za ljubljansko tekmovanje. Naslednja leta, ko sem spet tekmoval, sem

izpadal prav na ljubljanskih tekmovanjih, ker sem bil nekajkrat zapovrstjo četrti. Sicer pa dosegam enakovredne rezultate tako pri teoretičnem kot pri praktičnem delu. Res pa je, da moraš imeti na tekmovanju tudi srečo, saj te lahko vsaka najmanjša napaka velja kazenske točke.

Škoda, da ni na tekmovanjih več mlajših tekmovalcev. Res je, da iz leta v leto opazam vedno več mlajših in neznanih obrazov, mislim pa, da je med delavci še vedno precej strahu, da ga ne bi na tekmovanju kaj polomili in se ga zato raje ne udeležijo. Drugi del miselnosti pa je, da s tekmovanji tudi ne bi nič pridobili.«

Tudi Andrej je kritiziral obveščenost javnosti o tovrstnih tekmovanjih in nasploh seznanjanje mladih s kovinarski poklici: »Sredstva javnega obveščanja zares premalo obveščajo ljudi o našem delu in o tekmovanjih. Pa še takrat, ko kaj objavijo, je to precej na kratko in na manj branih straneh. Seveda se to odraža tako pri prijavah na tekmovanja, kot pri zanimanju za naše poklice.«

Kaže, da sta s Savom istih misli, ko pomislita na nepravilnosti v Litostroju. Tudi Andreju se zdi sistem nagrajevanja v proizvodnji nestimulativen, čeprav je na splošno z delom zadovoljen.

Andrej je med drugim pograbil tudi nerealne norme, vendar je to problematika, ki jo že skušajo odpraviti.

»Med stvarmi, ki mi niso všeč, je slaba organizacija dela, zdi se mi, da je preveč režije, posebno poglavje pa je tudi vprašanje odgovornosti delavcev do svojega dela. Na žalost se pogosto sliši — kaj bi toliko delal, saj tudi on ne, po drugi strani pa je med izdelki tudi precej izmeta.«

Na žalost mora Andrej tudi svoj prosti čas izrabiti dokaj delavno, saj doma na Turjaku gradi hišo. Zda sicer stanuje v Ljubljani, sčasoma pa se bo s svojo štirinčlansko družino gotovo preselil na Turjak. Trenutno mu gotovo dosti časa vzame tudi komaj enomesečni sin Jure. Ob vsem rad igra še roket, pozimi pa zelo rad smuča. Vsako leto se udeleži smučarskega tekmovanja na Sorici, kjer se še najbolje odreže v skokih. To je tudi Andrejeva skrita želja, saj se je nekoč želel vpisati v Mariboru na šolo za telesno kulturo, a se je pač drugače obrnilo. Najbrž pa vsaj glede na uspehe, ki jih dosega, ni zgrešil svojega poklica, čeprav zanj pravi, da je premalo dinamičen. Željo po gibanju bo pač moral usmeriti malo drugače.

Želimo mu, da bi se tudi on na tekmovanju v Skopju odrezal kar najbolje!

M. M.

Uredniški odbor sozdovega časopisa

V četrtek, 2. junija smo se spet sestali člani uredniškega odbora časopisa Združenih proizvajalcev strojne opreme.

Tokrat je bil sestanek v Metalni v Mariboru, kar nam je omogočilo, da smo поблиže spoznali tudi to veliko delovno organizacijo.

Najprej smo kritično ocenili zadnjo številko časopisa. Skupna ugotovitev je bila, da je to ena najboljših in najzanimivejših števil, saj vsebuje tako skupne-gospodarske članke, kot tudi članke z vseh ostalih področij družbenopolitičnega, družbenega, kulturnega in športnega dogajanja. Večinoma so to krajši članki, ki že z naslovi pritegnejo pozornost bralca, daljši članki pa so smiselno ločeni z mednaslovi. Dogovorili smo se tudi za načrt časopisa, ki bo izšel konec junija, obstaja pa bojazen, da bo ta številka zaradi bližnjih dopustov in kratkega roka skromnejša.

Po sestanku nas je vodja službe za informiranje v Metalni Bojan Sinič, ki je obenem tudi glavni in odgovorni urednik glasila »Naša tovarna«, popeljal na ogled tovarne. Temu pa je sledil še pogovor o načinu in sredstvih obveščanja v Metalni.

Lahko rečemo, da ima Metalna obveščanje zelo dobro razvito, če ne celo najboljše med vsemi članicami sozda ZPS. Osnovni kanal obveščanja so dnevne informacije, ki jih vsako dopoldne posredujejo delavcem preko sistema ozvočenja. Imajo natančno izdelan koncept oddaj, le-te pa zajemajo obvestila, aktualne novice in krajše razgovore. Oddaje trajajo pol ure (med malico) dopolnjene pa so z glasbo s kaset in plošč. Za tak način obveščanja so si v Metalni uredili poseben studio z mešalno mizo in ojačevalci, celotna oprema z zvočniki po tovarni pa jih je veljala približno sto starih milijonov. Res je to precej drago, močno pa izboljšuje kvaliteto in hitrost obveščanja. S tem sistemom obveščanja pa so delavci tudi najbolj zadovoljni.

Na drugo mesto v sistemu obveščanja v Metalni Maribor sodijo tedenske informacije, ki jih tiskajo sami, tem pa sledi mesečnik »Naša tovarna«, ki je bolj revialnega značaja in vsebuje zanimive novice, intervjuje, potopise, in podobno. Ob tem so začeli izdajati tudi posebno informativno prilogo z naslovom »Metalna za Irak«, namenjeno delavcem, ki so na delu v Iraku. Glede na veliko število

delavcev, ki jih imajo tam, in na veliko odzivnost, bo to kmalu postal mesečnik. Štirikrat na leto pa izdaja služba za informiranje še ciklostirano glasilo z naslovom »Glasilo mladih«.

To so samo glavni kanali obveščanja, omenimo pa lahko še to, da imajo mariborske delovne organizacije enkrat na teden rezervirano popoldne na radiu Maribor. Te skupne oddaje pripravljajo in vodijo uredniki večjih

glasil, ki se trudijo, da bi tudi ostali občani začutili in spoznali delo in življenje delavcev v delovnih organizacijah.

Na koncu naj omenimo še to, da si tudi v Litostroju želimo organizirati dnevni sistem obveščanja preko ozvočenja, vendar pa je to povezano z zelo velikimi stroški. Upamo lahko le, da nam bo to čimprej uspelo.

M. M.

Ob ogledu Metalne

Skupna skrb za kulturo

Od 2. do 4. junija smo se v Mariboru srečali člani komisije za kulturo pri koordinacijskem svetu SOZD ZPS in organizatorji kulture v delovnih organizacijah, članicah SOZD ZPS. Srečanje je bilo razdeljeno na dva dela. V prvem so predstavniki ZKO Slovenije vodili pogovor na teme, ki smo si jih izbrali, in sicer:

- delavci ustvarjalci kulture,
- kulturna akcija,
- materialna proizvodnja in kultura,
- kultura kot bistvo združenega dela.

Vse teme, ki smo jih obravnavali, so bile izredno zanimive in nam bodo dobro vodilo pri načrtovanju programov. Enotni smo si bili pri ugotovitvi, da kultura ni samo sodelovanje v eni izmed kulturnih skupin ali ogled

neke predstave. Kultura je vse, kar prispeva k boljšemu počutju delavca na delovnem mestu. Na to pa vpliva urejenost delovnega okolja, organiziranost družbene prehrane (pri nas žal ni najboljša), medsebojni odnosi in še posebej odnos predpostavljenih. Ugotovitev sicer ni nova, vendar je velikokrat zanemarjeno pri prizadevanjih za boljše izpolnjevanje delovnih načrtov.

V drugem delu pa smo predstavili organiziranost kulture v posameznih delovnih organizacijah. Litostroj je med tistimi, ki imajo to dejavnost dobro razvito. Tu mislim predvsem na kulturne skupine, ki delujejo v okviru delovne organizacije. Zelo malo pa smo storili na področju knjižničarstva. Kako približati knjigo bralcem in to knjigo, ki je vsebinsko bogata, ne pa lepa za na knjižno polico, mora biti ena izmed naših naslednjih nalog. Občasna prodaja knjig v Delavski restavraciji, in še to brez ustreznega mentorstva, ni dovolj. To dejavnost imajo dobro organizirano v mariborskih organizacijah v obliki vzajemne knjižnice.

Na srečanju smo analizirali izvajanje zastavljenega programa in njegovo uresničevanje do konca tega leta. Akcije, ki smo si jih zastavili, smo v celoti izpeljali: srečanje pevskih zborov članic SOZD ZPS v Žireh, odprli smo potujočo razstavo likovnih del prve likovne kolonije in izdali zbirko proze in poezije z naslovom »Vezi«. Za september pa imamo predvideno organizacijo 2. likovne kolonije, ki bo v Glažuti pri Ribnici.

Srečanja pa se žal niso udeležili organizatorji kulture iz delovnih organizacij, kjer vodstvo nima razumevanja za tovrstno dejavnost, ali pa se s tem ukvarjajo tisti, ki še sami nimajo dovolj posluha. Obsodbe vredna je izjava vodilnega delavca ene izmed delovnih organizacij — članic SOZD ZPS, da je važna proizvodnja, ne pa kultura. Take in podobne izjave zvenijo vse preveč kapitalistično. Nikoli nismo poudarjali, da je kultura pomembnejša od delovne storilnosti, je pa vsekakor njen sestavni del.

A. Janežič

B. Ilič

Mišku Kranjcu v spomin

Po dolgi in hudi bolezni je 7. julija umrl Miško Kranjec. Izgubili smo enega najpomembnejših slovenskih književnih ustvarjalcev ter človeka čigar življenje in delo je bilo nekaj let tesno in neposredno povezano z našo delovno organizacijo.

Malokdo ve, da je bil Miško Kranjec nekaj let tudi Litostrojčan. Čeprav ni bil nikoli zaposlen pri nas, pa je globoko dihal tudi z našimi problemi in našimi ljudmi.

Miško Kranjec je bil v letih 1956—58 po partijski smeri organizacijsko povezan z našo delovno organizacijo in sicer s Komunistično partijo Montaža.

Bil sem sekretar takratne osnovne organizacije v Montaži in se dobro spominjam, ko so mi iz komiteja Litostroja sporočili, da bo v našo organizacijo vključen tudi znani pisatelj Miško Kranjec.

Na prvem sestanku nam je bilo vsem nekoliko nerodno. Bali smo se razpravljati, ker je bil med nami človek z bogatimi izkušnjami, izobražen, poslan iz višjih forumov.

Ker so bili takrat sestanki zelo pogosti in dolgi, smo ta strah vendarle premagali.

Zvedeli smo, da so se po navodilih višjih partijskih vodstev in na lastno zahtevo visoki kulturni delavci vključevali v partijske organizacije v delovnih organizacijah.

Kmalu smo spoznali v tovarišu Mišku Kranjcu zelo mehkega, dobrodušnega, širokogrudnega in zelo zaupljivega človeka. Vedno se je vključeval v naše razprave o problemih proizvodnje, medsebojnih odnosih, tovarištvu in vsem, kar se je v tistem času dogajalo.

Bil je zelo širok in razgledan. Dostikrat je obravnaval probleme in čisto drugega kota kot mi. Vse je gledal človeško, kot človek, ki vidi pred seboj le dobre ljudi, kot je to opisoval v svojih romanih. Bili smo si zelo blizu. Postali smo prijatelji in ni mu bilo težko pokramljati z nami tudi po sestanku.

Zelo rad je spremljal naše strokovno delo in se zanimal za naše proizvode. Ni še dolgo od tega, ko sva se zadnjič srečala na nogometni tekmi Olimpije, kjer je bil vedno prisoten, saj je bil častni član tega kluba. Dejal mi je: »Kje so že tisti časi, ko sem bil v tvoji partijski organizaciji! Bili so lepi trenutki, težave pa nič manjše kot danes. Vedno se spominjam tistih časov, ko sem jih preživel med delavci Litostroja«.

M. Vidmar

Vezi

Koordinacijski odbor Zveze sindikatov SOZD ZPS je izdal novo zbirko proze in poezije naših delavcev. Slovesno srečanje je bilo v petek 20. maja 1983 v prostorih delavske restavracije Litostroj, na njem pa so se zbrali predstavniki kulturnega življenja v delovnih organizacijah na čelu s predsednico kulturne komisije pri KO ZS SOZD ZPS Cvetko Drole, predstavnik tiskarne in seveda avtorji. Ti so prebrali odlomke iz objavljenih črtic in pesmi, nato pa se je razvil pogovor o njihovem delu, o pisanju, o težavah, ki se pri tem pojavljajo. Občutili so potrebo po nekem vodenem usklajenem delu z mentorjem, radi bi se srečali z vsemi, ki se v prostem času ukvarjajo s to obliko kulturnega delovanja, radi bi izmenjali mnenja in izkušnje.

Že lansko leto je sozd ZPS izdal prvo pesniško zbirko Pesmi kovinarjev. Letos smo iskali predvsem pisce črtic in uspelo nam je zbrati gradivo za novo, tokrat predvsem prozno zbirko.

Knjižico je v broširani vezavi natiskala tiskarna Kresija v 1000

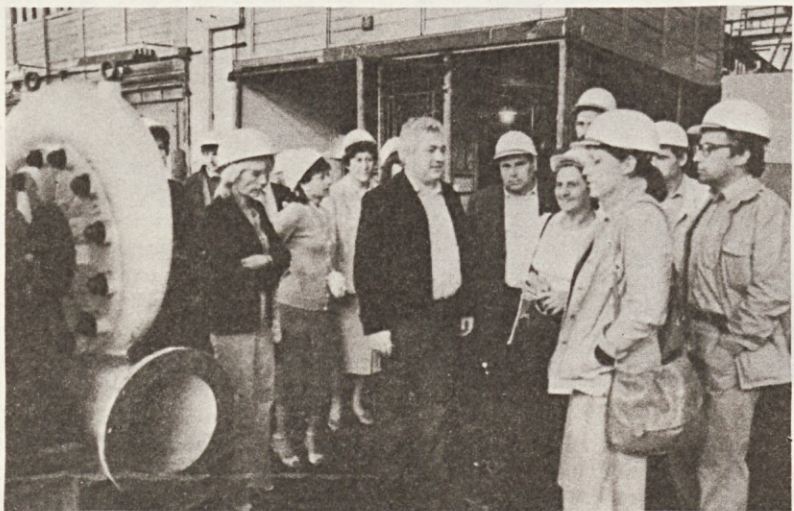
izvodih, likovno jo je opremila Amalija Goršek, dela pa je odbral in jih pripravil za tisk urednik Drago Šega. Objavljeno je 17 del dvanajstih proizvajalcev in enega pesnika. Med avtorji je osem Litostrojčanov, med njimi tudi učenci naše šole.

Knjižico »Vezi« bomo razdelili našim delavcem, nekaj črtic pa bomo tudi objavili v našem časopisu.

S prebiranjem literarnih poskusov naših sodelavcev se kultivirajo tudi naši medsebojni odnosi, na ta način se globlje spoznavamo med seboj.

Namen akcije — poiskati med nami literate — amaterje — je bil dosežen. Tako smo našim pesnikom in pisateljem dali možnost, da pokažejo svoja dela. Spoznali smo, da je ta oblika kulturnega življenja v organizacijah združenega dela živa, vendar nekoliko bolj skrita. Upamo, da se bodo avtorji v prihodnje, ko bomo zbirali gradivo za naslednje zbirke, še bolj množično odzvali in nam poslali svoja dela.

V. T.

ORGANIZATORJI KULTURNEGA ŽIVLJENJA IZ HRVATSKE V LITOSTROJU

Konec maja se je na obisku v Sloveniji mudila skupina štiridesetih organizatorjev kulturnega življenja iz cele Hrvatske. V skupini so bili organizatorji iz skoraj vseh večjih delovnih organizacij. V Ljubljani so si seveda ogledali najprej Cankarjev dom, nato nekaj kulturnih prireditev in na koncu na lastno željo obiskali tudi Litostroj. Ker so se zelo živo zanimali, kako je pri nas organizirano kulturno življenje, je razgovor najprej potekal v smeri izmenjave izkušenj in mnenj, nakar so si gostje ogledali proizvodne objekte.

Zadovoljni z vsem, kar so videli in slišali pri nas, smo se ob koncu prisrčno poslovili.

Uporaba računalnika pri projektiranju

(III. del)

Z opisom končnega dela projekta Francisovih turbin in s primerjavo njegovih prednosti in pomanjkljivosti končujemo razlago projekta Francisove turbine ter nadaljujemo predstavitev projekta žerjavi.

1.8. Zasnova celotnega agregata

V prejšnjih dveh nadaljevanjih smo obravnavali predvsem potek računalniške zasnove Francisove turbine. Za celotno obravnavo je potrebno upoštevati še dodatne značilnosti, ki jih narekuje vgradnja stroja in povezava z drugimi stroji in napravami, ki skupno oblikujejo agregat.

Razen samega turbinskega stroja tukaj vključujemo regulacijski sistem, sisteme za zrak, sisteme za tlačno olje, drenažo napravo, sistem za hlajenje ter elektroopremo. Vsa ta oprema je normalno zajeta v obsegu dobave naše tovarne. Vse te sisteme in naprave urejamo v celovite tipizirane sklope z določenimi značilnostmi, kar bo omogočilo najugodnejšo izbiro glede na velikost in potrebe same turbine oziroma agregata. S tem bomo omogočili enoten in celovit obseg dobave in jasno opredelili funkcije in karakteristike vseh elementov.

Po drugi strani pa značilnosti generatorja in ostale opreme ter način vgradnje agregata v največji meri vplivajo na značilnosti računskega postopka in na kriterije proračuna celotnega agregata, s tem pa tudi na samo turbino. Iz tega izhaja potreba za skupno usklajeno obravnavo računskih postopkov z dobaviteljem generatorja, kar zahteva tudi z njegove strani enopomenski pristop pri projektiranju. S sodelavci Rade Končarja sodelujemo pri opredeljevanju načina teh računalniških obdelav in v kasnejši fazi tudi pri njihovi pripravi in njihovem izvajanju.

1.9. Prednosti in pomanjkljivosti postopka

Izhodiščni cilj računalniškega projektiranja Francisove turbine je izdelava celovitega tehničnega dela podlog (za ponudbo) in pripadajočih proračunov po enotnem konceptu. V primeru nabave računalniške opreme z možnostjo grafičnega — slikovnega prikazovanja se ta cilj razširi na izdelavo celotne dokumentacije in pripadajočih risb, ki so številčno že opredeljene v računalniškem postopku.

Poglavitne prednosti izdelanega računalniškega projekta so predvsem celovitost in hitrost odziva. Celovitost zato, ker ni nič pozabljeno ali spregledano. Pri nujenju se samo oceni, ni pa potrebna poglobljena analiza. Pomembna je tudi hitrost odziva, saj je možno takšen koncept dobiti takoj. Prav zaradi tega je možno takšen postopek imeti kot tehnični pripomoček oziroma kot pripomoček pri samostojni tehnični obdelavi drugačnega koncepta stroja.

Maksimalna uporaba tipiziranih sklopov in optimalna določitev uporabljenega materiala, kakor tudi enakomerna obremenitev vseh elementov prispeva k ekonomičnosti tako ustvarjenih strojev. Simulacija obratovalnih pogojev, oziroma preventivna vnaprejšnja analiza delovanja s pomočjo računskih postopkov prispeva k varnosti in kar največjemu zmanjšanju tveganja obravnavane konstrukcije. Po drugi strani pa tako razviti računski postopki se lahko uporabljajo samostojno in neodvisno tudi za drugačno zasnovane konstrukcije. Pri zasnovi projekta se upoštevajo tehnološke značilnosti pri izdelavi takšnih strojev z našo strojno opremo in pogoji, ki jih narekuje naš trg reproduksijskega materiala.

Med osnovne pomanjkljivosti prištevamo neprilagodljivosti oziroma

togost takšne zasnove pri uporabi v celoti. Različne zahteve kupcev, ki narekujejo drugačno zasnovo, je potrebno upoštevati in usklajevati brez uporabe tega računalniškega sistema, oziroma samo njegove delne uporabe.

Nadaljnja pomanjkljivost je v dolgotrajnosti razvoja takšnega postopka. Prav zaradi tega stremimo k temu, da posamezne računalniške postopke, ki so sicer del tega projekta, usposobimo za čimprejšnjo samostojno uporabo.

2. PROJEKT ŽERJAVI

Žerjavi, ki jih izdeluje DO TZ Litostroj, so del osnovne individualne proizvodnje. Udeležba tega proizvoda skupaj z zobniškimi prenosniki v celotni količinski proizvodnji znaša okoli 21 % v zadnjih petih letih. V teku let se udeležba spreminja. TZ Litostroj so osvojili in zelo uspešno plasirali na domačem in tujem trgu vrsto različnih tipov žerjavov. Sedaj, v zaostrenih razmerah na domačem in svetovnem tržišču, ob neprimerno večji konkurenci in slabši uspešnosti izdelave (mišljeno je predvsem na daljše dobavne roke), večji zahtevnosti ter zmogljivosti proizvoda in seveda ob naših možnostih smo v tozdu INSTITUT pričeli v 1981 letu izdelovati računalniški projekt za žerjave.

2.1. Osnovna opredelitev naloge

2.1.1. Delitev

Žerjave delimo posebej po vrsti transporta na:

- zunanje,
- notranje,

in po tipu žerjava na:

- mostne,
- portalne,

ter po konstrukciji na:

- profilne,
- škatlaste,
- predalčne.

Vsak tip konstrukcije je lahko izveden v:

- enonosilčni
- dvonosilčni izvedbi.

2.1.2. Namen naloge

Naročila za izdelavo žerjavov pridobimo preko javnih natečajev, na katerih pač skušamo uveljaviti svoj proizvod s ponudbo. Stopnja razdelanosti ponudbe, izpolnitev pogojev interesenta, rok izdelave, teža izdelka in še drugi kriteriji, predvsem plačilni pogoji, so odločilni za sklenitev pogodbe. Vemo, da se realizira približno 6 % ponudb (torej se ponujeni žerjav tudi izdelaja), kar pomeni, da je realizirana vsaka 16. ponudba. Za vsako ponudbo se porabi določen čas, odvisen od stopnje razdelave, običajno 10 % časa za izdelavo tehnične dokumentacije. Če vzamemo za osnovo npr. čas izdelave tehnične dokumentacije 2000 ur, lahko ugotovimo, da smo za pridobitev tega naročila porabili približno 3000 ur za nerealizirane ponudbe. Celotno to Siziſovo delo pa je seveda treba plačati in še zmogljivosti projektantov so zasedene, ne da bi za to delo šel katerikoli izdelek skozi vrata tovarne. Dohodek pa ustvarimo samo iz prodaje izdelkov ali storitev. Z namenom zmanjšanja fonda ur za izdelavo ponudbe in za izdelavo tehnične dokumentacije, zlasti pa ažurnosti ponudb, ob vsaj enaki kvaliteti smo se v tozdu INSTITUT odločili za navedeni projekt.

2.1.3. Potek naloge

Po medsebojnem dogovoru med biroji za industrijski transport, tehniške raziskave in elektroopremo smo izdelali načrt poteka naloge. Najprej smo glede na delitev žerjavov določili osnovni tip, za katerega se izdelava računalniški projekt. Osnovni tip mora zadoščati zahtevam:

— je osnovna oblika, katero lahko nadgradimo z dodatki — moduli v specialno obliko;

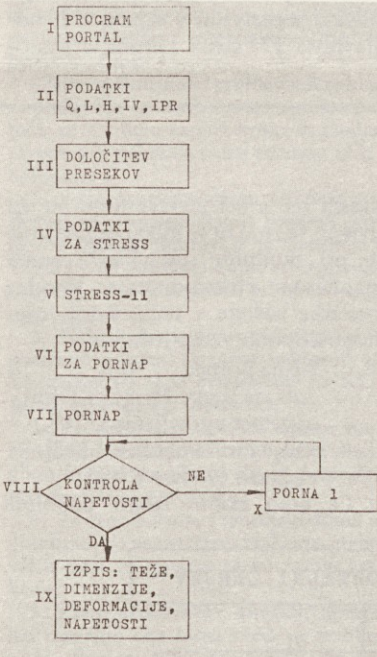
— se dovolj pogosto nudi v ponudbah, katere bi s projektom nadomestili;

— potrebuje minimalno število vhodnih podatkov.

Odločili smo se za enonosilčni tip konstrukcije žerjava. V letu 1981 smo pričeli izdelovati nalogo »Tipska portalna dvigalca«. Obdelali smo jekleno konstrukcijo enonosilčnega portalnega žerjava z eno fiksno in eno gibljivo nogo, brez pomolov. Končni rezultat te raziskovalne naloge je bil na koncu leta 1981 računalniški program, ki je iz podatkov:

- nosilnost žerjava Q [t],
 - razpetina žerjava L [m],
 - dvizna višina žerjava H [m],
 - geografska cona delovanja in
 - obremenitveni razred žerjava
- določil velikost, obliko in maso jeklene konstrukcije opisanega tipa žerjava.

2.1.4. Diagram poteka

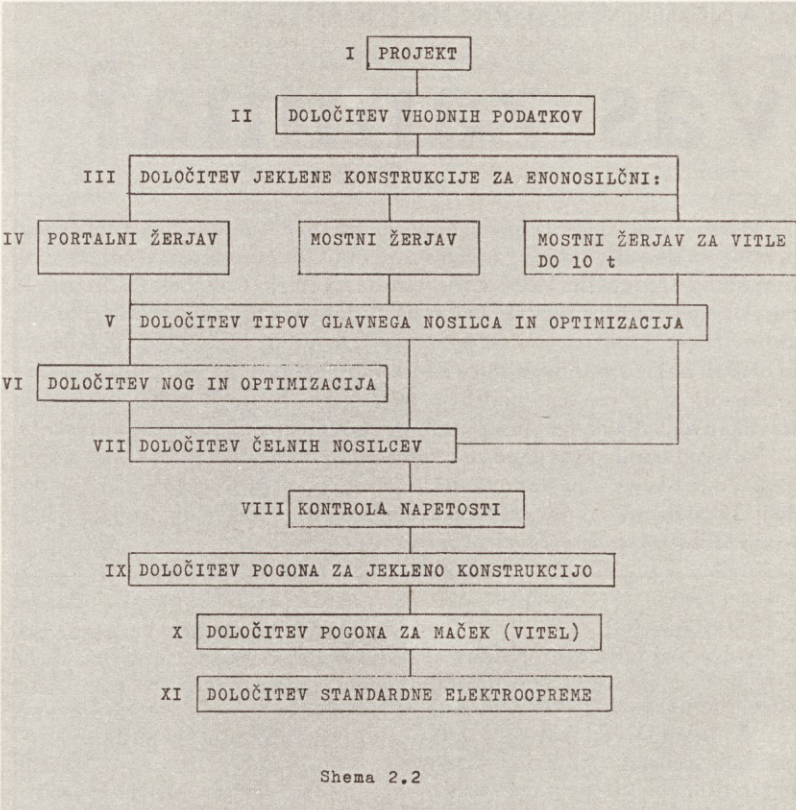

2.1.5. Opis delov programa

I — Program združuje ostale podprograme v celoto, vsebuje komandne ukaze za vključevanje drugih delov.

II — Vključuje navedene podatke v podatkovno datoteko poleg ostalih, ki se ne spreminjajo za vsak primer posebej. S pomočjo podatkov in uporabo matematičnih algoritmov se določijo vsi rezultati.

III — Določi se potrebni presek za glavni nosilec, nato pa tudi za okvire fiksne ter gibljive noge. Iz znanih materialov in debelin pločevin se za dane podatke določi minimalni potrebni vtrajnostni moment glavnega nosilca kot funkcija največjega dovoljenega povesa nosilca zaradi bremenja. Iz vztrajnostnega momenta se potem glede na razpoložljivi material določi oblika preseka in debelina pločevin v njem. Na podoben način se določi tudi presek okvira nog jeklene konstrukcije. Da bi prihranili čimveč materiala oziroma ga čimbolje izkoristili, je potrebno določiti najustrenejši presek glavnega nosilca za razne primere. Iz mnogih primerov izračunov, njihovega vrednotenja in primerjave med raznimi tipi nosilcev se je izkazalo:

— profil kot nosilec se obnese

le za majhna bremena in razpetine,

— trikotni nosilec s privarjenim polovičnim profilom je primeren oziroma opravičljiv za žerjave opremljene s standardnimi vitli,

— pravokotni profil je najustrenejši za uporabo.

Primerljivost teh tipov nosilcev je vidna tudi v priloženem dvojnogaritetskem diagramu, kjer je lastna masa nosilca (in s tem tudi cena) prikazana kot linearna funkcija vztrajnega momenta nosilca. Iz naklonov funkcije navedenih tipov nosilcev oziroma stanja lastne mase v odvisnosti od momenta je vidna ekonomičnost uporabe tipov nosilcev.

IV — Taka predpostavljena dimenzionirana konstrukcija se glede na lastne teže, dimenzije in obremenitve pripravi za izračun notranjih sil, momentov in deformacij za programski paket STRESS (structural engineering system solver), ki je shranjen v našem računalniku DELTA 340/5. To pomeni, da je potrebno programsko za vsak primer izračuna razdeliti jekleno konstrukcijo na linijske nosilce, jih ustrezno označiti, razporediti, jim opisati geometrijske karakteristike, jim določiti in razporediti zunanje obremenitve.

V — STRESS-11 je programski paket, ki iz vloženih podatkov za podano jekleno konstrukcijo in za zunanje obremenitve določi za vsa vozlišča notranje sile, momente in deformacije.

VI — Za izračun napetosti v jekleni konstrukciji se uporablja programski paket PORNAP. Za izvedbo uporabi rezultate V, podatke IV in še ostale geometrijske podatke ter vse vrste kombinacij zunanjih obremenitev, ki vplivajo na obnašanje jeklene konstrukcije.

VII — PORNAP je programski paket za izračun napetosti, izdelan pri nas. Iz rezultatov STRESS in opisanih podatkov določi normalne in tangencialne napetosti v vseh vozliščih konstrukcije in za vse vrste obremenitve. Za kombinacije večih obremenitev določi tudi vse največje napetosti in obtežbe.

VIII — Izračunane napetosti se kontrolirajo, če so v dopustnih mejah za podani material. Če so napetosti preokračene se dimenzije nosilca spremenijo na potrebnih mestih in postopek izračuna napetosti se ponovi s programskim paketom PORN 1.

IX — Izpis rezultatov in podatkov ter opis samega izdelka je rezultat naloge.

X — PORN 1 je programski paket za ponovni izračun napetosti v jekleni konstrukciji s spremenjeno geometrijo.

2.2. V letu 19 82 se je raziskovalna naloga nadaljevala in s tem tudi pro-

jekt. Zaradi izvajanja razvojne naloge Električni vitli in tudi odnosa med ponudbami za mostna in portalna dvigala se je projekt razširil po naslednji shemi:

Rezultat tako opredeljenega projekta bo tehnični del ponudbe za žerjav, seveda pa so rezultati hkrati tudi del tehnične dokumentacije, če se ponudba realizira. V letu 1982 smo po opisani shemi projekta izvajali po stopnjah, in sicer do X. Postprocesor pogona za vitle smo tudi izdelali, za mačke pa ne. Postprocesor za elektroopremo je sedaj v delu.

2.2.1. Opis delov stopenj projekta

Stopnji I in II sta bili že opisani v točki 2.1.4.

III, IV, V in VI

— Določitev jeklene konstrukcije za portalni ali mostni enonosilčni žerjav se izvaja sedaj posebej za vsak tip žerjava, in sicer za:

— portalni žerjav je izdelan program PORTAL,

— mostni žerjav je izdelan program MOST,

— mostni žerjav z vitlom je izdelan program VITEL. Na v točki 2.1.4. že opisani način se določi optimalni presek glavnega nosilca. Izbira tipa nosilca med oblikama in je bila obdelana s tehnološke strani kot funkcija časa izdelave glede na debelino pločevine in velikosti prereza nosilca. Izkaže se, da je nosilec v obliki pravokotnika najprimernejši za uporabo tako za mačke kot za vitle. Obravnavali smo tudi I profile. Valjani I profili so najprimernejši, na žalost smo tu omejeni z velikostjo, saj jih izdelujejo le do višine 400 mm. Vsako varjenje I profilov iz pločevin ali pa sestava dvojnih I profilov se izkaže za slabšo varianto, kot je uporaba običajnega pravokotnega preseka. Kriteriji, kot je masa nosilca, material, ki je na razpolago, in čas izdelave, so pokazali pri mnogokratni analizi različnih primerov, da je edino smiselna uporaba dostopnih valjancev in pravokotnega preseka. Tudi za nosilce električnih vitlov je rezultat isti. Za portalne in mostne žerjave z mačkom se zaradi izvedbe konstrukcije in pogona mačka uporabi nosilec trapeznega prereza. Vsi ti nosilci — pravokotni za vitle in trapezni za mačke — so standardizirani. Projektant ima za vsako nazivno breme in razpetino žerjava že predpisano velikost, tip prereza, debelino pločevin, maso in druge trdnostne lastnosti nosilca. Dimenzije standardnih prerezov so standardna števila. Prerezi so optimizirani. To pomeni, da so dimenzije prerezov glede razpoložljivih debelin pločevin, njene kvalitete, napetosti, zaradi obremenitev, takšne, da zadošijo kriteriju minimalne porabe materiala. To pomeni hkrati kvalitetnost in konkurenčnost.

(Nadaljevanje na 6. strani)

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

Vas zanima?

V tem mesecu stanovanjske komisije po tozdh pospešeno pripravljajo predlog za dodelitev stanovanj ali stanovanjskih posojil delavcem, ki so se uvrstili na prednostne lestvice. Pri tem se srečujejo tudi z okoliščinami, ki narekujejo specifične rešitve, za kar pa ne najdejo opore v internih splošnih aktih, temveč je potrebno širše poznavanje ustrezne zakonodaje. Z željo, da bi olajšali nalogo stanovanjskim komisijam, obenem pa seznanili delavce s problemi, ki se na tem področju pojavljajo, bomo v nekaj naslednjih številkah objavljali odgovore znanih strokovnjakov na tovrstna vprašanja.

Za uvod bomo objavili po eno vprašanje o dodelitvi kadrovskega stanovanja, o razdeljevanju stanovanjskih posojil po prednostni lestvici in o dodelitvi družbenih stanovanj — pač glede na to, s kakšnimi vprašanji oziroma problemi so se srečevale stanovanjske komisije.

I. VPRAŠANJE

Kakšna naj bo vloga prednostne liste pri dodeljevanju stanovanjskih posojil v primeru, ko je upravičenec do posojila več, kot pa razpoložljivih sredstev? Ali naj se razdelijo sredstva po vrstnem redu delavcem do zaprosene višine (kar je v skladu s samoupravnim splošnim aktom), dokler se vsota ne porazdeli, ali pa je možno razdeliti sredstva vsem prosilcem v manjši višini do zaprosene?

ODGOVOR

Vprašanje nakazuje dve možnosti, ki jih lahko tako ali drugače opredeli samoupravni splošni akt. Višina posojila je seveda vselej odvisna od višine razpoložljivih sredstev. Menimo, da bi moral samoupravni splošni akt poleg meril za prednostni red upoštevati še posebej višino razpoložljivih sredstev, namenjenih za stanovanjska posojila, ob tem pa naj bi stanovanjsko posojilo dobili v primerni višini tisti pričakovalci stanovanj, ki so najpotrebnejši (kar pomeni, da so glede na določena merila zbrali najvišje število točk).

Projektiranje ...

(Nadaljevanje s 5. strani)

VII — Določitev čelnih nosilcev za mostne žerjave je logično nadaljevanje dimenzioniranja glavnega nosilca. Kriteriji za določitev oblike so enaki. Potrebno je seveda določiti razdaljo med kolesi, ki je funkcija razpetine. Poleg tega se določi tudi velikost in število vijakov za spoj glavnega s čelnim nosilcem.

Stopnja VIII je opisana v točki 2.1.4.

IX — Določitev pogona za jekleno konstrukcijo. Pogon jeklene konstrukcije žerjava za doseg delovne hitrosti nam mora določiti:

- število in premer koles,
- tip in širino tirnice,
- elektromotor z zavoro,
- gonilo za pogon koles.

Kolesa in tiri se določijo po standardih z znanimi obremenitvami za oba elementa. Tip elektromotorja z zavoro se določi glede na upor vožnje, zagonski moment in pri žerjavih, ki delujejo v odprtem prostoru, tudi premagovanje moči vetra. Moč je funkcija hitrosti, pospeškov, trenja in mas. Glede na predpisano hitrost vožnje in izračunani elektromotor se določi tudi gonilo med elektromotorjem in kolesom. Za vsako jekleno konstrukcijo žerjava sta predvidena dva diagonalno nameščena pogona. Gonila skupno z elektromotorji so proizvod STROJNE Maribor, saj je celotni njihov proizvodni program gonil s čelnimi zobniki shranjen kot podatkovna datoteka v računalniku.

X — Določitev pogona za vitle je izveden enako kot IX, le da je tu predviden en pogon za vitel (kasneje bo enako za maček). Seveda je določen pri IX in X tudi potrebni zobnik

Kredit naj se posameznemu pričakovalcu dodeli v taki višini, da bo lahko s tem kreditom ob angažiranju lastnih sredstev ter drugih kreditov rešil svoj stanovanjski problem.

Če se sredstva stanovanjskih kreditov preveč drobijo, ker gre za razmerna manjši znesek ob velikem številu upravičencev, ni mogoče pričakovati, da bi najpotrebnejši pričakovalci na tak način razrešili svoj stanovanjski problem.

II. VPRAŠANJE

Ali je mogoče dodeliti kadrovske stanovanje le delavcu, ki želi skleniti delovno razmerje z organizacijo združenega dela, ali pa je možno na ta način rešiti tudi stanovanjske potrebe delavcev, ki so v delovnem razmerju in kot izjemno dobri strokovnjaki potrebni organizaciji združenega dela?

ODGOVOR

Problem kadrovskih stanovanj tudi v novem zakonu o stanovanjskem gospodarstvu ni natanko opredeljen, prav tako pa tudi ne v pripravljajočem se dogovoru o skupnih osnovah za

zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji. Zaradi tega je opredelitev kadrovskega stanovanja odvisna od samoupravnega splošnega akta. Tako praksa ustavnih sodišč kot tudi praksa sodišč združenega dela zavzema stališče, da je mogoče urejati odhajanje kadrovskih stanovanj s posebnim samoupravnim splošnim aktom. Vsekakor pa morajo biti kriteriji in merila za oddajanje teh stanovanj samoupravno opredeljeni. Menimo, da je v skladu s samoupravnim splošnim aktom kadrovskega stanovanja mogoče dodeliti tudi delavcu, ki je že v delovnem razmerju pri organizaciji združenega dela.

III. VPRAŠANJE

Ali je določba samoupravnega splošnega akta, da so določena dela deficitarna ali izjemnega pomena za TOZD, dovolj konkretna, da jo lahko štejemo kot osnovo za dodeljevanje kadrovskih stanovanj ob upoštevanju, da se štejejo za deficitarna tista dela oziroma naloge, za katere ni kandidatov po večkratni objavi, je pa nujno, da se v TOZD opravljajo?

ODGOVOR

Vprašanje se nanaša na problematiko, tako imenovanih kadrovskih stanovanj. O tem problemu so ustavna sodišča posameznih republik izrekla številna, včasih tudi nasprotujoča si stališča. Praksa sodišč združenega dela v SR Sloveniji odklanja kakršnokoli dodelitev stanovanj mimo meril na prednostni red, ki so določena po samoupravnem splošnem aktu temeljne organizacije. Sodna praksa ne upošteva pooblastil, ki jih samoupravni splošni akt daje delavskemu svetu ali pa celo poslovodnemu organu v smislu prostega razpolaganja s fondom kadrovskih stanovanj. Tako razpolaganje z družbenimi sredstvi ni v skladu z 2. odstavkom 37. člena zakona o stano-

vanjskih razmerjih, ki predvideva, da se kot eno izmed meril upošteva tudi kadrovska potreba stanodajalca, to je temeljne organizacije. Tudi to merilo mora biti objektivizirano, da bi se lahko onemogočilo kakršnokoli arbitriranje ali celo samovoljno razpolaganje s skladom skupne porabe delavcev. Po našem mnenju je pravilna tista ureditev, ki predvideva v skladu s planskimi akti možnost dodelitve kadrovskega stanovanja za tiste delavce, ki jih temeljne organizacije nujno potrebujejo, pa jih brez ponudbe ustreznega stanovanja ne bi mogle dobiti.

Delavci v temeljni organizaciji se torej opredelijo o tem, kdaj se določena dela in naloge štejejo kot deficitarna in pod kakšnimi pogoji se lahko dodeli stanovanje delavcu, ki šele sklepa delovno razmerje s temeljno organizacijo, da bi taka dela opravljal. Po stališču sodne prakse pomeni čisto arbitriranje, če se razglasi določenega delavca za deficitarni kader in se mu dodeli zaradi tega kadrovskega stanovanja, ker delavec vnaprej izjavi, da bo odšel iz delovne organizacije, če stanovanje ne bo dobil. V takem primeru ni mogoče govoriti o kadrovskem problemu, saj se na objektivni način še ni ugotovilo, ali obstajajo kandidati, ki bi bili pripravljeni opravljati delo v delovni organizaciji, ne da bi zahtevali predhodno rešitev stanovanjskega vprašanja.

Prav pri dodeljevanju kadrovskih stanovanj bi lahko odločilno vlogo kontrole razpolaganja z družbenim premoženjem imel organ samoupravne delavske kontrole, ki bi lahko tako neustrezno razpolaganje izpodbijal, bodisi znotraj delovne skupnosti, bodisi pred sodiščem združenega dela.

IV. VPRAŠANJE

Ali je mogoče zbrisati s prioritete liste delavca, ki zavrne možnost, da bi se vselil v ponujeno stanovanje, ker se dogaja, da isti delavec

večkrat sodeluje pri razpisu in iz določenih razlogov zavrača dodeljeno stanovanje?

ODGOVOR

Delavec, ki odbije neustrezno stanovanje, ki mu je ponujeno, ne izgubi pravice, da zahteva rešitev svojega stanovanjskega vprašanja na ustrezen način. Prav tako ne izgubi svoje pravice do reševanja stanovanjskega vprašanja delavec, ki je v tej organizaciji že enkrat ali večkrat uveljavil pravico do stanovanja, če zaradi spremenjenih okoliščin njegov stanovanjski položaj postane neustrezen. Po stališču Ustavnega sodišča Srbije je določilo samoupravni sporazum, s katerim je predvideno, da delavec, ki zavrne možnost, da se vseli v ponujeno stanovanje, izgubi pravico do stanovanja v tej organizaciji za naslednja tri leta, ni v skladu z zakonom in ustavo, ker ima to določilo značaj sankcije, s katero se delavcu avtomatsko jemlje pravica iz dela (odločba št. IU 27/77). Poleg tega se tudi v praksi dogaja, da delavec iz različnih razlogov (neustrezna lokacija, opremljenosti stanovanja itd.) odbije ustrežno stanovanje, s tem pa pričakuje, da bo ob naslednjih nakupih prišel do boljšega stanovanja. To pride do izraza v primeru, ko je že znano, da se gradijo nova stanovanja z ustreznjšo lokacijo in večjim udobjem. Tako obnašanje ni v skladu s socialistično moralo, zato naj takega delavca doletijo ustrezne posledice zaradi zavrtnitve ponujenega ustreznega stanovanja. Menimo, da je torej mogoče v tem samoupravnem sporazumu določiti, da se delavcu, ki zavrne ponujeno ustrežno stanovanje, odloži reševanje njegovega stanovanjskega vprašanja za določen čas.

(Vprašanja in odgovori so povzeti iz dela »Samoupravno urejanje reševanja stanovanjskih potreb delavcev v organizacijah družbenega dela«, ki ga je izdal Inštitut za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani leta 1981.

na izstopni gredi gonila za vprijem z zobati venec pogonskega kolesa.

XI — Določitev standardne elektroopreme je v fazi izdelave za žerjave z vitli. Glede na predpisane nosilnosti vitlov, hitrosti dviga, vožnje vitla in

mosta ter moči elektromotorjev za dvig in vožnjo in še mesta upravljanja je po modulih sestavljen seznam standardne elektroopreme. Vhodne podatke našete v točki 2.1.1. moramo dopolniti z naslednjimi:

- višina portala [m],
 - dolžina proge žerjava LP [m],
 - napetost upravljanja U [V],
 - temperatura okolice T [°C],
 - vlažnost okolice V [%].
- Le tako bomo lahko dopolnili

rezultate projekta z vsemi moduli oziroma seznamom elektroopreme za dvigala z vitli.

2.2.2. Rezultat projekta

Kot je že bilo omenjeno, je rezultat projekta tehnični del ponudbe za žerjav. Postprocesor za izdelavo tehničnega dela ponudbe pravkar izdelujemo. Osnova zanj so rezultati računalniškega projekta, ki jih skupaj s besedilom prejme interesent v končni obliki. (Seveda zaenkrat pač za opisane tipe žerjavov.) Poudariti moramo, da je izdelava naloge zahtevna, obsežna, poleg tega jo izvajata le dva delavca in še to s prekinitvami zaradi obveznosti do rednih naročil. Želja in potreba pa je čim-prej uporabljati ta projekt.

2.3. Razširitev naloge

Že v točki 2.2. je iz sheme projekta razvidno, kako je do sedaj izdelano nalogo potrebno širiti. Toda to ni vse. Potrebna bo širitev po delitvi žerjavov obdelani v točki 2.1.1. Tu je najprej zanimiv predalčni tip konstrukcije žerjava. Pri velikih konstrukcijah izvedenih s predalkami smo omejeni z možnostmi postprocesorja za program STRESS. Omo- goča nam izračune nosilcev za največje število:

- vozlišč 125,
- elementov 250,
- obremenitvenih pogojev v eni kombinaciji 6,
- sprostitev sil in momentov v vozliščih 20.

Ker je vsaka predalka zase element, ki se začne in konča v vozlišču, je jasno, da bodo težave pri predalčnem tipu konstrukcije, ki bo odstopala od navedenih omejitev.

Vsaka jeklena konstrukcija je lahko enonosilna ali dvonosilna. Jasno je, da so enonosilne vedno lažje in naj se uporabljajo, kjer za to obstoja možnost. Dvonosilne konstrukcije ne bo težko vključiti v naš projekt, saj bo

potrebno samo del te naloge predelati oziroma dopolniti z novim modulom za spremembo konstrukcije. Veliko več bo dela s portalnimi žerjavi. Ti pa so lahko kaj različni, saj našo osnovno izvedbo lahko nadgradimo po naslednji shemi.

Izdeluje se dvojno uokvirjen tip, vse ostale kombinacije pa je potrebno še obdelati. S to obdelavo ni mišljeno sedaj delo od začetka, ampak vključitev dodatnih modulov oziroma postprocesorjev v obstoječi projekt. Enaka shema pripada tudi k dvonosilnemu tipu portalnega žerjava, ki je prav tako v planu izdelave.

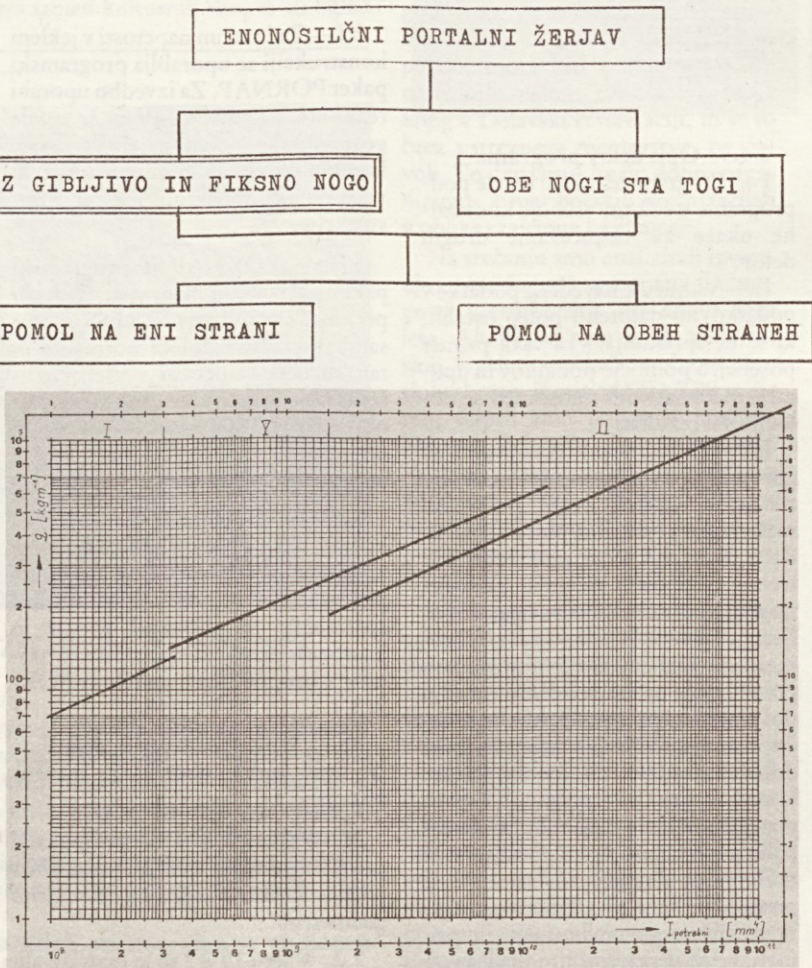
Tehnični del ponudbe vsebuje opis, seznam in maso elementov žerjava ter tehnične pogoje in varnostne predpise. To je že precej podatkov za kalkulacijo in ni potrebno veliko dela, za izdelavo modula, ki bi lahko hitro predpisal tudi cene za posamezne elemente, celotni žerjav, dodatno opremo in rezervne dele. Vključevati bi seveda moral spremembe cen in valut.

Tudi komercialni del ponudbe je možno pripraviti v okviru projekta, najprej pa seveda splošne pogoje (ki niti niso odvisni od proizvoda), kot so:

- obveznosti kupca in prodajalca,
- plačilni pogoji,
- pakiranje,
- transport,
- zavarovanje itd.

Pri tem bi bilo potrebno upoštevati jezik, zlasti pa, da naš obstoječi računalnik DELTA 340/5 tudi z načrtovanimi razširitvami ni zamenjava za že dolgo planirano, toda neizvršeno nabavo velikega računalnika, ki naj bi izvrševal tudi poslovne oziroma komercialne naloge.

A. Šukarov
J. Gašperlin

Schema 2. 1. 5.

Varčevanje z energijo

Iz diagrama porabe električne energije ugotavljamo, da je potrošnja v letošnjem letu v vseh mesecih nižja kot lani. Kumulativno v 5 mesecih smo lansko leto porabili za okoli 9,6 % več električne energije. Ob takšnem podatku, ki je iz stališča varčevanja razveseljiv, pa ne smemo prezreti tudi ostalih spremljevalcev, ki vplivajo na večjo ali manjšo porabo. To so: proizvodnja količinsko in po asortimentu ter vremenske razmere. Če vse to primerjamo s preteklim letom, šele zadnji mesec ugotavljamo manjšo realizacijo, oziroma da je kumulativa finalne proizvodnje za maj 94 % lanske, ostali meseci pa so bili po količinski realizaciji v primerjavi z lanskim letom večji. Čeprav so bile to zimo ugodne vremenske razmere, je vendar nekoliko čutiti vpliv varčevanja, pa čeprav ga zelo težko opredeljujemo.

Pri porabi toplote oziroma premoaga za ogrevanje, ugotavljamo, da je bila letošnja kurilna sezona zaradi vremenskih razmer zelo ugodna, istočasno pa je bil objekt obdelovalnice — 005 že priključen na Komunalno energetiko (KEL). Tako ni bilo težav pri nabavi premoga, nastali so celo viški v mesecu marcu. S stališča stroškov za toploto pa ugotavljamo upravičenost, da se priključujemo na KEL, saj je kurjenje z nizkokaloričnim premogom ob razmeroma slabem izkoristku pri lokomotivskih kotlih manj primerno.

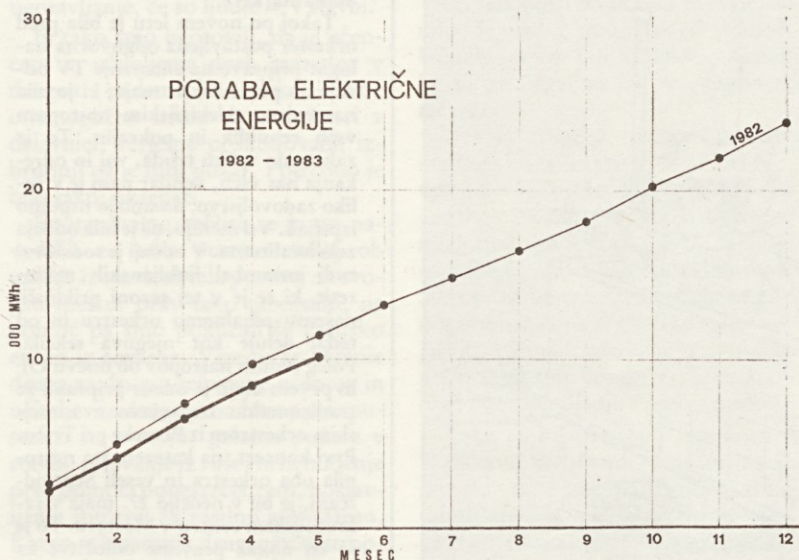
Potrošnja goriva — bencina in nafte — nam je z zakonom omejena na dovoljeno v mejah 60 % lanske letne porabe in tako smo lahko upravljali le prevoze do te meje. Glede na prevožene kilometre pri isti količini goriva pa iz podatkov ugotavljamo, da je poraba padla iz 10,99 l/100 km na 9,04 l/100 km. Tovrstni prihranek pripisujemo uporabi vozil z manjšo litražo in vestnemu vzdrževanju vozil ob istočasnem testiranju.

Pritisk tozdov na voznje z osebnimi avtomobili je tolikšen, da zadnje

čase nekoliko prekoračujemo dovoljeno količino. Zakon sicer predvideva porabo za celo leto, vendar imamo občutek, da bo glede na finalizacijo v jeseni in zimi pritisk za vozila še večji in tako se bo porabljena količina še povečala.

Ker so pred nami poletni meseci, priporočamo, da se naročajo le najnujnejše voznje, da si tako prihranimo gorivo za jesenski in zimski čas in tako zagotovimo prevoze, ki bodo resnično nujni za nemoteno proizvodnjo.

A. Zupančič

PROBLEMSKA KONFERENCA ZSMS

O samskih domovih

Uro in pol po zaključku delovnega časa se je 19. maja 1983 v klubski sobi samskega doma I na Djakovičevi 47 zbralo 38 mladincev in mladink ter Jure Vulkan, predsednik DS DO in Stane Kocjan predstavnik tozda ZSE.

Uradno besedo je podal predsednik konference ZSM TZ Litostroj Dušan Jovanović, ki je med ostalim omenil, da ima Litostroj dva samska doma: samski dom I na Djakovičevi 47 in samski dom II na Djakovičevi 10. V dveh skupaj stanuje približno 550 naših delavcev, večinoma mladih ljudi. Največ prebivalcev samskih domov je iz drugih republik, saj ti v začetku zaposlitve v Litostroju nimajo drugačnih možnosti reševanja stanovanjskega vprašanja. Ne glede na to, da samski domovi nudijo minimalne pogoje prebivanja, obstaja vrsta problemov, ki bi se jih dalo rešiti s skupnimi močmi prebivalcev pa tudi odgovornih služb v TOZD ZSE in na nivoju DO.

Stanovanci samskih domov se iz leta v leto srečujejo z vrsto težav, kot so higiena in ogrevanje bivalnih prostorov, topla voda, dokaj visoke cene najemnin itd. Za normalno prebivanje v vsakem stanovanju, v vsakem prostoru, je nujna zagotovitev higienskih razmer na kulturni ravni današnjega življenja in dela. Tega, žal, niti

v enem niti v drugem domu ta trenutek ni. Čistilke zelo slabo opravljajo svoje delo, češ, da so za svoje delo finančno premalo stimulirane.

Ali so za to odgovorni stanovanci? Težavo predstavlja tudi ogrevanje v zimskem času. Priča smo, da je to rešljivo, kajti ko je en mesec dela in naloge kurjača opravljal delavec, ki je bil v delovni obleki tudi po 16 ur dnevno, smo lahko ugotovili, da je največji krivec človeški faktor, ne pa, kot so to odgovorni TOZD ZSE navajali, slab premog, zastarela aparatura itn. Takrat ni bilo problema ne z ogrevanjem bivalnih prostorov in ne s toplo vodo. Ne vemo zakaj je ta tovariš zapustil delovno mesto, vendar pa predvidevamo, da je bil tudi on nezadovoljen s finančno stimulacijo za svoje resnično garaško delo.

Že nekaj časa se govori o priključitvi SD II na KEL, vendar doslej na tem področju ni bilo veliko narejenega. Zavedati se moramo, da so tudi prebivalci domov delavci Litostroja da jim je potrebno nuditi vse pogoje za normalno bivanje.

Uvodno obravnavo je tovariš Jovanović zaključil z mislijo, da del odgovornosti za trenutno stanje nosijo tudi prebivalci sami, kajti zavedati se morajo, da na področju discipline in higiene lahko naredijo ogromen korak tudi sami s skrbjo za čisto in zdravo bivalno okolje in prijateljskimi namesto dostikrat pretepaškimi medsebojnimi odnosi.

Glede na aktualnost problematike, ki je za prebivalce samskih domov izredno pereča, se je v hipu razvila široka in plodna razprava in nakazala nekaj smernic za izboljšanje:

1. V čim krajšem času je potrebno poskrbeti za primerno čistost bivalnih prostorov samskih domov. V ta namen je v TOZD ZSE potrebno nujno spregovoriti s snazilkami o doslednosti pri opravljanju njihovega dela.

2. Na nivoju delovne organizacije je potrebno poiskati finančne možnosti za adaptacijo SD II in priključitev na KEL zaradi ogrevanja in tople vode.

3. Vsi prebivalci samskih domov morajo z združenimi močmi izboljšati disciplino in z organizirano akcijo preprečevati disciplinske prekrške.

4. Za ceno bivanja v samskem domu je potrebno, da se ustrezno vsakemu prebivalcu nudi vse pogoje za normalno življenje.

5. Zbori stanovalev samskih domov naj razrešijo oba hišna sveta in izvolijo nova. Evidentiranje naj poteka do 15. junija ob pomoči konference ZSM TZL.

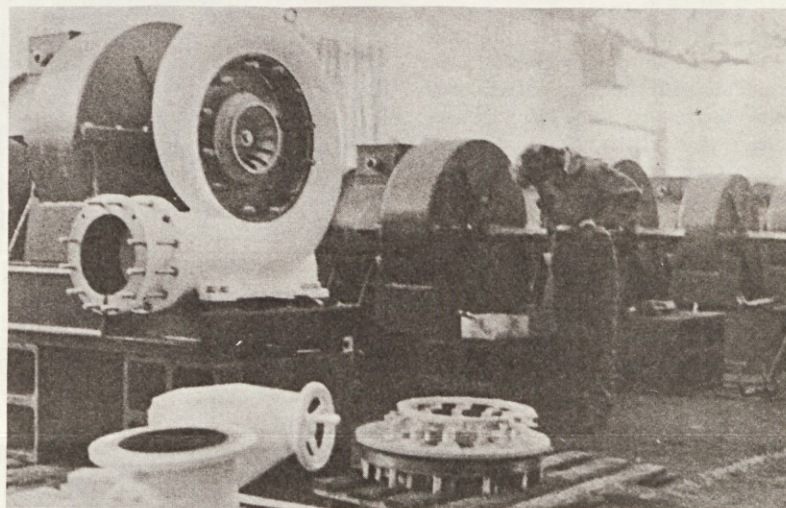
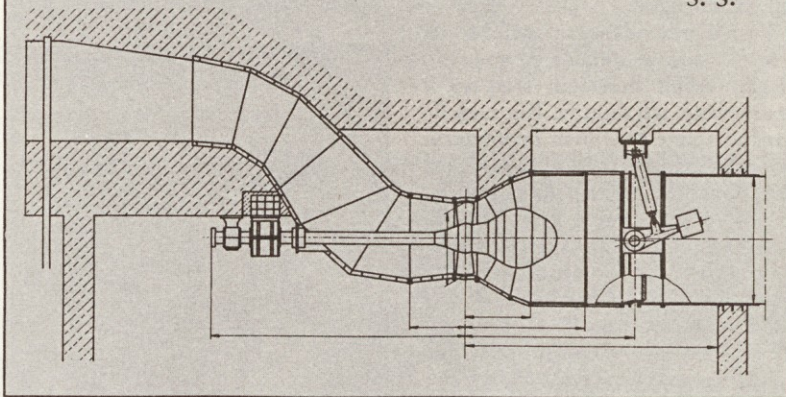
6. Čas obiskov naj se med tednom podaljša do 23. ure (doslej do 21. ure).

DOBILI SMO NOV PROSPEKT O MALIH HIDROELEKTRARNAH

Izšel je nov prospekt za strojno opremo malih hidroelektrarn. Ljudje so se že zelo zanimali zanje, predvsem za njihove tehnične podatke. Zato bomo morali prospekt prej ali slej dopolniti z obstoječo tipizacijo po diagramu, objavljenem v prospektu, tako da bo vsaka vrsta turbin imela svoj diagram s predvidenim številom velikosti turbin. To naj bi omogočalo izbiro turbine na osnovi tega agregata in ustrezne opreme hidroelektrarne tudi manj strokovnim interesentom. V prospektu tudi ni zajeta tipizacija elektroopreme, to je upravljalnih omar, ki so za določena območja moči agregatov že tipizirane.

Prospekt pa seveda omogoča izbiro tipiziranih turbin vseh vrst od 1 m vodnega padca do 200 m ter od 10 L/s do 30.000 L/s. Tako pokriva območje, ki ustreza potrebam Slovenije oziroma Jugoslavije, pa tudi izvoza.

S. Š.

Preizkusna montaža enega iz serije 12 agregatov za male hidroelektrarne Francisova turbina z generatorjem moči 200 kW

7. Preveriti ali obstaja možnost za prenočitev obiskov v samskem domu ob sobotah, nedeljah in praznikih.

8. Anketirati prebivalce in ugotoviti, koliko jih je za enotno višino stanarin. V primeru, da je večina prebivalcev za to, je treba problematiko sprožiti na delavskih svetih TOZD/DS in DO.

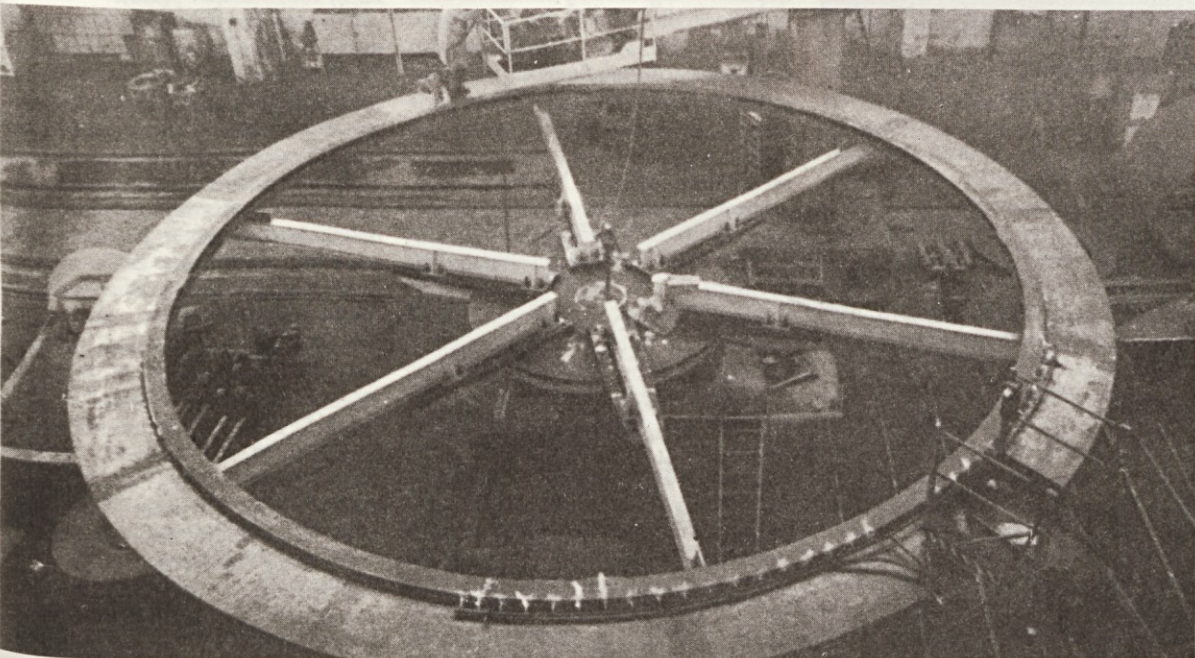
9. Opozoriti je potrebno službo zavarovanja na vratarsko službo v samskih domovih.

10. Sestavi naj se 5-članska komisija, ki bo pripravila anketo, sprejemljivo na ravni

DO. V to komisijo so vključeni:

- predstavnik ZSM TZL (določi ga konferenca ZSM),
- predstavnik TOZD ZSE (določi ga TOZD ZSE),
- predstavnik KOOS (določi KOOS TZL),
- predstavnik SD I — tovariš Jure Matošić
- predstavnik SD II — tovariš Fikret Djulović.

Z. Bendelja

Varjenje prirobnice pozicije 1 in ulite prirobnice pozicije 4 premera 11.100 mm v podsklop za traversni obroč HE Haditha. Vari se na obračalni napravi, ki smo ji podaljšali krake in s tem omogočili varjenje z novim strojem Linkoln Armco, na katerem je delo lažje, racionalnejše in kvalitetnejše.

(Foto: T. Š.)

Prototip terenskega dvigala TD-20 med preizkušanjem. Dvigalo je izdelano v kooperaciji s poljsko firmo Bumar.

(Foto: O. Zagoričnik)

OBNOVE V FIESI IN FUNTANI

Za prijetnejši dopust

Vsi delavci v TOZD ZSE, ki se ukvarjajo s počitniško dejavnostjo, so želeli, da bi bile počitnice delavcev naše delovne organizacije odslej vedno bolj prijetne. S svojo prizadevnostjo in s pomočjo ostalih sodelavcev ter z združenimi finančnimi sredstvi jim je letos to tudi uspelo.

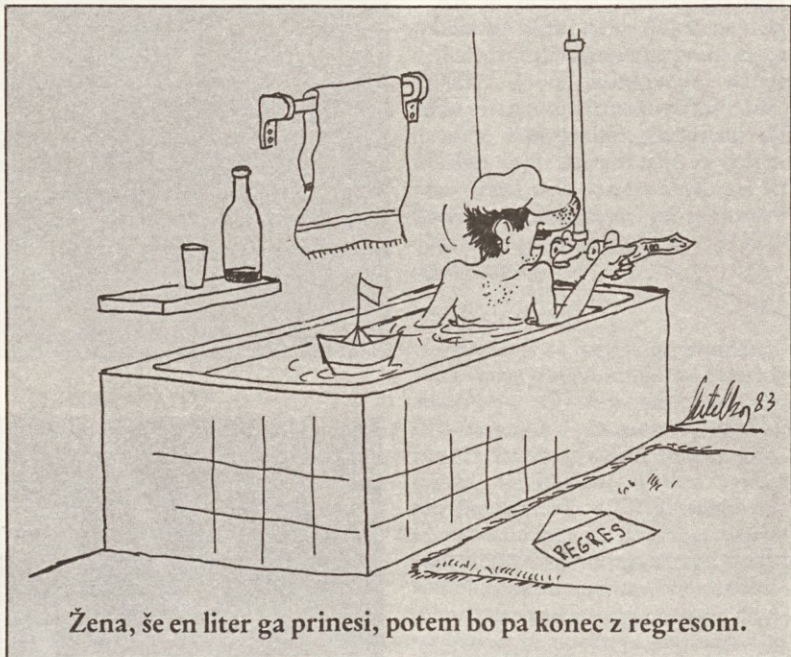
Marsikdo se še spomni, da smo imeli v Fiesi namen zgraditi nov počitniški dom s tolikšnim številom ležišč, da nam ne bi bilo potrebno najemati drugod.

Zaradi predvidenega rušenja doma I in III smo menili, da ni smotno vlagati večjih finančnih sredstev v vzdrževanje teh domov. Ker nam finančno stanje v delovni organizaciji in gospodarski omejitveni ukrepi niso dovolili izgradnje novega počitniškega doma, smo se letos odločili, da združimo zbrana sredstva in obnovimo domove v Fiesi. Odpadajoči omet na fasadah, polomljene odtočne cevi, razpadajoča polkna na oknih, vse to je naredilo na obiskovalce slab vtis. Zato smo letos na vseh treh domovih obnovili fasado. V domu I smo popravili odtočne žlebove in cevi, popleskali smo vsa polkna, okna in vrata. Zaradi temperaturnih razlik in starosti je v tem domu začel odpadati tudi notranji omet, zato smo vse zunanje stene odložili z lesom. V vseh sobah in na hodniku smo položili topli pod, pobelili smo vse sobe in hodnike. Marsikdo se še spomni mokrih lis na stropu, ko je ob nalivu puščala streha. Potrebno je bilo zamenjati precej strešne opeke, žal je vsa tako dotrajana, da bomo drugo leto morali zamenjati vso kritino. V domu III, v tako imenovanem pošarskem domu smo poleg nove fasade popleskali vsa okna, polkna in vrata. Pobelili smo sobe in hodnike, nekaj pa smo jih belili lanskono leto in letos ni bilo potrebno. V vse sobe in hodnike smo položili topli pod.

V domu II oziroma v paviljonu, ki je novejša izvedba in je bil vseskozi dokaj dobro vzdrževan, smo poleg obnove fasade, popleskali vsa okna in vrata. V vseh sobah smo položili nov tlak in vinfleks plošče.

Poleg naštetega smo obnovili zunanjo jedilnico in kritino nad parkiriščem za osebna vozila. Obnovili smo kanalizacijo, zamenjali smo sko-

raj vse vodovodne pipe, sanitarije smo obložili s keramičnimi ploščami. Nismo pozabili tudi na opremo, saj smo zamenjali veliko postelj, jogijev, miz in stolov.

Žena, še en liter ga prinesi, potem bo pa konec z regresom.

Mize in stole, ki so bili dolga leta v zunanji jedilnici, smo postavili ob domove v prijetno senco.

Veliko je bilo še postorjenega v naši Fiesti in menimo, da smo zbrana finančna sredstva koristno naložili.

Toda to še ni vse! Vsi veste, da za gradbeniki ostane še veliko pospravljanja in čiščenja. Zato smo se odločili, da 11. in 12. junija organiziramo delovno akcijo. Te delovne akcije so se udeležili delavci našega in tudi drugih litostrojskih tozdov ter njihovi svojci in prijatelji.

Razpoložen, vedrega obraza je začel Boris Tertnik brskati po spominih, starih že nekaj desetletij. Človek kar težko verjame, da ima Boris že nekaj desetletij stare spomine, vezane na Litostroj.

In vendar je litostrojski pionir!

22. julij je praznik, dan vstaje slovenskega naroda. Za tovariša Tertnika pa je 22. julij dvojni praznik, kajti leta 1946 je na ta dan prvič stopil na litostrojska tla kot Litostrojčan. Tedaj je bilo v Tovarni in livarni strojev zaposlenih le nekaj delavcev, med katere je s svojo vedrino in navdušenjem prišel tudi on. Delati je pričel v stavbi, kjer so sedaj laboratoriji, informativni center, sindikat, pred vojno pa je bilo v njej zasebno tekstilno podjetje Sekoteks.

V teh prostorih so začeli naši strojni tehniki, med katerimi je bil tedaj že Boris, pripravljati načrte za žarilno peč, betonski mešalec, žerjav in podobno. Vse to je bilo potrebno vgraditi v bodočo sivo livarno, katero so

Bilo nas je osemindeset. Dva dni smo urejevali prostore in okolico. Ker nas je bilo na delovni akciji precejšnje število smo obenem organizirali tudi čiščenje prikolic in okolice v kampu v Funtani v Vrsarju in v kampu Stupice v Premanturi. Dva dni smo delali, eni več, drugi manj, poleg tega pa smo se tudi prijetno zabavali. Prepričan sem, da ni nikomur žal, da se je udeležil delovne akcije, saj je bilo za vse poskrbljeno —

vožnja, nastanitev, hrana, pijača.

Marsikdo bo rekel: Kaj pa prikoliče v kampu FUNTANA in STUPICE?

Tudi na te nismo pozabili. Prikoliče v kampu Stupice in njihovo okolico smo uredili že lani. Letos smo le očistili okolico in dopolnili manjkajočo opremo.

Drugače pa je v kampu Funtana, kjer smo namesto razpadajočih balдахinov pri prikolicah IMV postavili nadstreške. Nadstreške nad prikolicami IMV in TRESKA smo pokrili z

Portret Boris Tertnik

delavci Slovenija projekta pričeli graditi. Naša domovina je bila v slabem letu po vojni oropana strokovnih mladih kadrov, bila je oropana vsega, kar bi lahko prav prišlo pri izgradnji nove in lepše domovine. Zato so morali tedanji Litostrojčani pričeti z delom dobesedno z golimi rokami. V podjetju ni bilo ne orodja, kaj šele strojev. Večina je s seboj na delo prinesla razne delovne pripomočke od doma. Boris je še iz dijaških let s srednje strojne tehniške šole imel svinčnike, šestila in ravnila. S temi enostavnimi delovnimi pripomočki je prišel konstruirati in projektirati prvo žarilno peč, iz katere je komaj slabo leto po tem stekla prva litina.

Litostroju je bila dana naloga, da izdela turbine, ki bodo omogočile postopno elektrifikacijo nove Jugoslavije. Naši prvi projektanti so se morali spopasti s težkim delom, da so izrisali prve lopate Peltonovih turbin. To je bilo še težje zato, ker nihče od tedaj zaposlenih takega dela še ni opravljal, poleg tega pa ni bilo ustre-

Godbeniki ne poznajo oddiha

Ob zaključku sezone je prav, da preletimo vsaj najvažnejše nastope našega pihalnega orkestra. Že takoj v jeseni je bila naša osrednja naloga snemanje TV oddaje o kulturi v Litostroju, ki so jo predvajali pod naslovom »Od vsakega jutra raste dan«. Sledili so nastopi ob praznovanju dneva mladosti, staro leto pa smo zaključili s kar petdnevno povorko dedka Mraza, ki je bila namenjena našim najmlajšim in se je vila po ljubljanskih ulicah. Imeli smo še dva novoletna koncerta v prehodu Supermarketa.

Takoj po novem letu je bila pred orkester postavljena odgovorna naloga: priprave na snemanje TV oddaje ob prazniku 1. maja, ki je bila namenjena televizijskim nastopom vseh republik in pokrajin. To je zahtevalo veliko truda, vaj in odrekovanja nas vseh, vendar nam je v veliko zadovoljstvo, da smo jo uspešno izpeljali. Vsi menijo, da je bila oddaja zelo kvalitetna. V oddaji je sodeloval tudi ansambel ljubljanskih mažoret, ki se je v tej sezoni priključil našemu pihalnemu orkestru in od tedaj deluje kot njegova sekcija. Poleg rednih nastopov ob dnevu OF in prvem maju je odbor pripravil že tradicionalno izmenjavo z zamejskim orkestrom iz Proseka pri Trstu. Prvi koncert, na katerem sta nastopila oba orkestra in veseli Šentvidščani, je bil v nedeljo 27. maja v rekreacijskem centru v Mostecu. To je še en dokaz pravilne odločitve za tako sodelovanje, saj je bilo srečanje zares pristrčno, doživeli smo kvaliteten kulturni dogodek.

Rekreacijski center Mostec je bil poln obiskovalcev, med katerimi so

bili tudi številni Litostrojčani. Povratno srečanje je bilo 19. junija v Proseku, kamor so odpotovali pihalni orkester, ansambel mažoret in veseli Šentvidščani.

Orkester bo še naprej prirejal koncerte tudi v krajih, od koder se vozi večje število delavcev na delo v Litostroj. Tako smo bili maja letos v Šentgotardu pri Turjaku. Na prireditvi so se poleg delavcev, ki se iz tega kraja vozijo v Litostroj na delo, zbrali prav vsi krajani in je tako njim kot nam ostala v lepem spominu, saj so se po nastopu ob veselih melodijah našega orkestra lahko še zavrteli.

Humana akcija je tudi vsakoletni koncert v Zavodu za rehabilitacijo invalidov.

Tudi letos smo dobili povabilo, nastopili bomo še pred dopusti. V juniju nas čaka še obsežen program ob praznovanju občine Ljubljana-Siška, ko moramo skupaj z našim pevskim zborom ter solisti iz Opere poskrbeti za kvalitetno izpeljan program obeh dni.

Predvidevamo, da bo orkester zaključil sezono z igranjem na otvoritvi kmečke ohceti, čeprav se bo 16. julija zbral še za dva koncerta, ki bosta skupaj z ansamblom mažoret v Fiesi in Portorožu.

To je le prikaz glavnih nastopov orkestra v letošnji sezoni, sodelovali smo seveda še na mnogih prireditvah. Poudarim naj, da so člani orkestra v to vložili ogromno naporov in samoodrekanja, zato menim, da jim je potrebno tudi na tem mestu izreči vsem skupaj iskreno zahvalo!

B. Ilič

modrim gumiranim platnom. Eno prikolico v nizu, kjer so prikoliče TRESKA, smo zamenjali z novo IMV prikolicco, ki ima pet ležišč. S tem, da smo postavili nadstreške in jih pokrili s platnom, smo dosegli, da bodo letos tudi naši jekleni konjički v senci.

Vsak delavec, ki že leta hodi na počitnice v Fieso, bo opazil veliko spremembo, čeravno zaradi omenje-

nih finančnih sredstev in zaradi dotrajanosti objektov ni bilo mogoče prav vsega. Toda prepričani smo, da se bodo naši delavci v obnovljenih domovih ob prijetnem osebju, ob dobri hrani in dobri kapljici prijetno počutili. Mi pa bomo poskušali v naslednjih letih odpravljati pomanjkljivosti, ki jih letos nismo uspeli.

Vsem želim prijetne počitnice in veliko sončnih dni!

N. Jug

ne strokovne literature. Zato so morali iskati pomoč in nasvete tudi drugod. Zlasti koristni so jim bili nasveti delavcev, ki so pred vojno delali v škofjeloški tovarni turbin. Nekateri so mislili, da je turbine mogoče izdelovati serijsko, kar se je kaj hitro pokazalo kot nemogoče. Prva hidroelektrarna, v katero so vgrajene tudi Peltonove turbine, izdelane pri nas, je HE Pesočani v Makedoniji.

Do 1. septembra 1947 je bila siva livarna že zgrajena, montirana je bila tudi že prva žarilna peč in nekaj drugih osnovnih delovnih strojev. Iz kupolke je tega dne v prisotnosti Tita in Franca Leskoška-Luke prvič prišlo lito železo. To lito železo teče še danes, po polnih 36 letih.

Vendar se je v teh letih veliko spremenilo, veliko na boljše, nekaj pa tudi na slabše. Med slednje šteje zlasti medsebojne odnose. Morda bo kdo od bralcev rekel, spet eden, ki pravi, da so bili tedanji časi lepši. Toda bili so res! Tovariš Tertnik se spominja prvih let v Litostroju, ko so delali tudi noč in dan, če je bilo potrebno, ne da bi zato pričakovali kakršnokoli plačilo. Po napornem delu pa so se znali tudi razveseliti, znali so zapeti domačo slovensko pesem, ob zvokih harmonike pa so celo zaplesali. Verjetno marsikdo ne ve, da je bil v tistem času dvakrat tedensko v Litostroju tudi ples. Na plesih so se razveselili, si potožili o svojih težavah in kovali načrte za delo, ki jih je še čakalo. To so bili zares prijetni trenutki. Graditelji-pionirji Litostroja so znali pridno delati in se tudi sprostiti.

Kolo časa se je vrtelo naprej. Litostroj pa je jugoslovanski skupnosti ponujal vse več domačih strojev

in naprav, od turbin do žerjavov, črpalk itd.

Tovariš Tertnik je začel z delom za risalno desko, končal pa kot vodja planske službe. Poleg tega pa je delal tudi v montaži. Kar težko verjamem, da se bo v teh dneh poslovil od Litostroja. Odhaja v pokoj. Zdi se mi premlad, preveč vitalen, poln delovne vneme. Verjetno temu botruje tudi njegova športna aktivnost, ki jo goji še iz mladosti. Boris rad smuča, hodi v planine, kolesari, plava itd. Rad je v naravi. Verjetno se ima tudi temu zahvaliti, da je vse življenje zdrav, in da zdrav tudi odhaja v pokoj.

Živeti skoraj štiri desetletja v eni tovarni ni majhna reč. Toda tovarš Tertnik pravi, da če bi bil še enkrat mlad in če bi še enkrat iskal delo, bi ga zopet poskušal najti v Litostroju. Rad ima naš kolektiv, rad ima Litostrojčane, počuti se lepo, kot doma. Za Litostroj mu nikoli ni bilo težko delati, še zlasti ne, če je bilo to delo povezano s športom. Bil je večkrat predsednik športnih komisij, pobudnik za organiziranje avto rallyjev itd.

Da, tak je Boris Tertnik, mladenec, delaven in nasmejan. Prav zato se verjetno ne boji osamljenosti. Na obisk pa rada prideta tudi hči in sin, ki pripeljeta otroški živžav v hišo. Povedal je, da bo imel dovolj dela: na Katarini gradita z ženo hišico, ki ga kliče, da nadaljuje in konča začeto.

V imenu vseh se zahvaljujem Borisu Tertniku — enemu litostrojskih pionirjev — za njegov trud in opravljeno delo. Želim mu veliko zdravja, osebnega zadovoljstva, želim pa tudi, da ne bi pozabil na naš kolektiv, temveč da bi se rad vračal med nas.

S. Mrkun

RAZSTAVA AMATERSKE SLIKARKE

Litostrojska amaterska slikarka Arijana Batič je v dneh od 16. do 21. maja 1983 razstavljala v Viteški dvorani ljubljanskega Festivala v Križankah. Tokrat je poleg pastelov predstavila tudi veliko novih slik v oljni tehniki. To je bila že njena druga samostojna razstava.

Na nekoliko čudni odnos nekaterih pa kaže primer, da je nekdo velik plakat, ki je bil izobešen oziroma prilepljen na steno ob glavnem vhodu v Litostroj, strgal slabe pol ure po tem. Tako ljudje niso bili v zadostni meri obveščeni in je škoda, da si je razstavo ogledalo le majhno število Litostrojčanov.

Pripravljeni na vse!

»V soboto, 28. maja ob 8. uri je močan potresni sunek zatresel stavbe naše šole in doma učencev. Učilnice in delavnice so bile polne učencev, učitelji in tehnično-administrativno osebje so opravljali svoje delo. Nekateri deli stavb so se porušili. Več učencev in delavcev šole je bilo ranjenih, smrtnih žrtev potresa ni bilo.«

Tako bi se lahko glasilo kratko poročilo o potresu in njegovih posledicah, lahko pa bi bilo tudi drugačno in bi navajalo hujše posledice. V vsakem primeru so te manjše, kolikor bolj smo pripravljeni na tako naravno nesrečo. Predvsem preizkušanju te pripravljenosti so bile namenjene vaje v okviru obrambnega dne, ki smo ga izvedli v maju v TOZD Srednja šola tehniških strok (izobraževalni center). Vanje je bilo vključenih okoli 1000 ljudi.

Po ustaljeni praksi seznanjamo učence vsako leto, kako ukrepamo ob zračnem napadu, v letošnjem šolskem letu pa smo obravnavali še posebej navodila za ravnanje ob potresu. Že v lanskim jeseni smo izvedli prvo vajo, saj smo morali najprej usposobiti učence, ki so se na novo vpisali v našo šolo. Pomladi smo dopolnili sestav enote civilne zaščite učencev in usposobili nove učence za akcije. Enoto civilne zaščite učencev vodijo učitelji-mentorji.

Na samem obrambnem dnevu smo z akustičnim znakom dali znak za začetek in nato za konec potresnega sunka. Učenci z učitelji in drugimi

delavci tozda so morali v hipu ukrepati in se zaščititi v prostoru, kakor je v takem primeru najbolje. Po končanem potresnem sunku je sledil hiter umik iz stavbe, zbor na mestih, ki so za take premere vnaprej določena (gre za veliko število ljudi), preverjanje prisotnosti, poročila štabu, ugotavljanje, če so ljudje še v stavbi.

In tako smo ugotovili, da je učencem in učiteljem dveh razredov v drugem nadstropju šolske stavbe onemogočen izhod da so učenci v delavnici, verjetno poškodovani, izbruhnil pa je tudi požar. Potrebno je bilo takoj ukrepati.

Enota civilne zaščite se je po navodilih za take primere takoj ob umiku iz stavb zbrala posebej na svojem mestu, prav tako taborniki, na pomoč pa smo poklicali še gasilsko enoto iz tovarne. Vaje so se zvrstile druga za drugo: reševanje učencev in učiteljev iz drugega nadstropja s spuščnico in z vrvjo, gašenje požara v stavbi, reševanje iz ruševin in nudenje prve pomoči ponesrečencem, postavljanje šotorov za zasilno ambulanto. Razen reševanja iz drugega nadstropja z vrvjo, so te vaje izvajali učenci —

člani enote civilne zaščite. Gasilska enota tovarne pa je prikazala, kako rešujemo ljudi iz višjih nadstropij z vrvjo, gasimo požar z motorko in kako si pomagamo pri gašenju manjših požarov z ročnimi gasilnimi aparati.

Vse je potekalo po načrtu in vaje so pokazale, da imamo v šoli dobro usposobljeno enoto civilne zaščite, da so učenci sposobni pod vodstvom svojih učiteljev-mentorjev učinkovito ukrepati. Kot vedno so svojo dobro usposobljenost pokazali tudi gasilci iz naše tovarne.

Po teh vajah so učenci prvega letnika še vadili nuditi prvo pomoč. Učitelji so jim bili njihovi součenci, ki so se tega naučili v posebnem tečaju.

Učenci tretjega letnika so odšli medtem k Savi in postavili tabor. No, vsega ne, le šotore. Druge objekte in ureditev so samo nakazali. Tam so imeli tudi zgodovinsko uro. Za njimi so prišli še učenci preostalih letnikov. Sicer pa so učenci v tem, drugem delu obrambnega dne izvajali še vaje v vojaških veščinah: v streljanju z vojaško puško, metanju bombe v cilj, razstavljanju in sestavljanju vojaške puške.

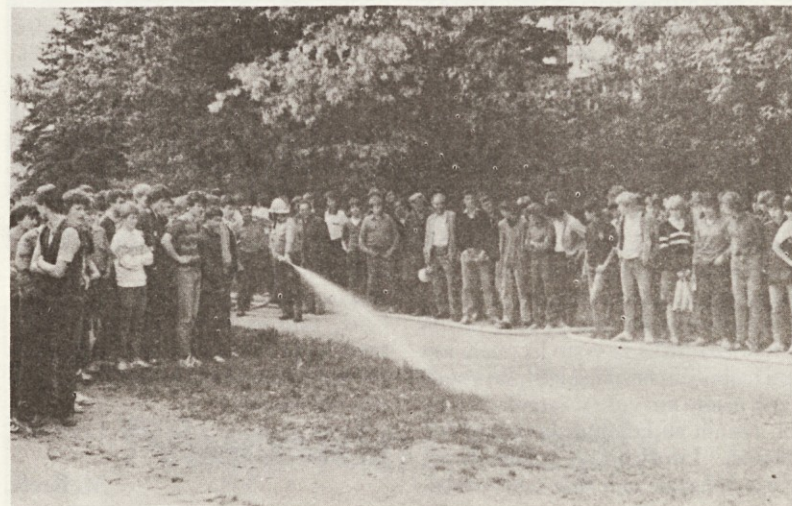
Tako je bil program izpolnjen z različnimi vsebinami. Analiza vaj in ukrepanja je pokazala, da bomo še kaj izboljšali. Smo pa dobro pripravljeni za glavno vajo v jeseni — Golovec 83.

H. Premelč

Pogumno in hitro

Priprave na mokro gašenje.

Učenci si pozorno ogledujejo različne načine gašenja.

Seminar v znoju

V poplavi najrazličnejših seminarjev, ki se pri nas pojavljajo kot gobe po dežju, si je težko predstavljati, da bi poročilo enega seminarja zaslužilo toliko pozornosti, da bi se znašlo na straneh našega časopisa. Pa vendar bi kljub vsemu spregovoril nekaj besed o 4. supervizijskem seminarju o zdravljenju, vzgoji, prevzgoji in izobraževanju alkoholikov ter preprečevanju alkoholizma (kot je bil zelo učeno poimenovan omenjeni seminar!) Pozornost zasluži predvsem zaradi načina organiziranja in zaradi vsebine obravnavanega. To vendarle pomeni določeno novost v stroki.

Organizator seminarja — Društvo terapevtov za alkoholizem SR Slovenije — se je organizacije seminarja lotil zelo načrtno in premišljeno. Predvideval je celoten potek pripravljanja vsakega udeleženca na seminar, kakor tudi potek samega seminarja. Udeleženci seminarja so dobili razporeditev seminarskega dela po posameznih dnevih (seminar je trajal sedem dni) že skoraj pol leta pred začetkom seminarja. Istočasno je vsak udeleženec dobil tudi seznam osmih del s področja alkoholizma, ki jih je moral preučiti pred seminarjem. Prav tako je vsak dobil tudi povzetke predavanj s seminarja (40 strani). Ker je sestavni del seminarja tudi po Cooperju in Bergantu, je bilo vsakemu posamezniku priporočeno, naj začne takoj nabirati telesno zmogljivost oziroma začne trenirati tek, da bo na seminarju telesno pripravljen.

Z znanjem in telesno močjo nabiti oziroma pripravljeni udeleženci seminarja so se z mešanimi občutki pripeljali v Kranjsko goro, kjer jih je že prvi dan čakalo delo od 6. do 22. ure z vmesnimi krajšimi odmori. Že ob 6. uri je bila na vrsti obvezna jutranja telovadba in tek na 5 km. V dopoldanskih urah smo poslušali predavanja s področja alkoholizma. Predavali so znani jugoslovanski alkoholologi: dr. Janez Rugelj, dr. Ramovš, dr. Jakopič, dr. Gazič, dr. Razboršek itd. Pred kosilom so se slušatelji v spremstvu organizatorjev seminarja in zdravljenih alkoholikov, ki so bili tudi prisotni na seminarju, podali na 10-kilometrov tek od Kranjske gore

do Planice in nazaj. Po kosilu je slušatelje do 19. ure čakalo delo po skupinah, izjemno tudi predavanja. Skupinsko delo se je nadaljevalo tudi po večerji vse do 22. ure. Na videz je bil urnik zelo nabit. Človek bi mislil, da bo že po nekaj dnevih utrujen, brezvoljen, na srečo smo se pa zaradi sprostitev s tekom počutili odlično, kljub temu, da je bilo zelo malo časa za počitek.

Tudi strokovno je seminar potekal zelo tekoče.

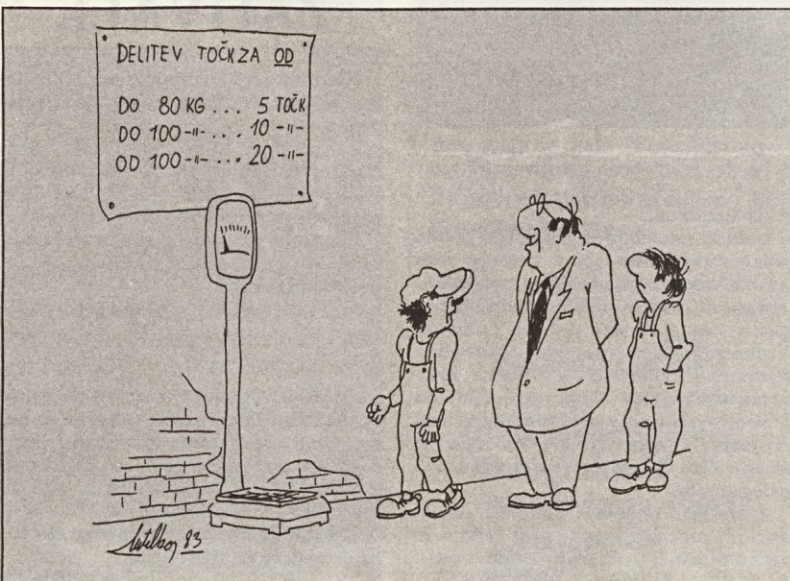
Opaziti je bilo pripravljenost vseh udeležencev seminarja, preštudirali so predlagano literaturo, seveda se pa vsi po vrsti tudi sicer ukvarjajo s problemi alkoholizma. Na seminarju so bili prisotni zdravniki, psihologi, medicinske sestre, socialni delavci in varnostni inženirji.

Seminar je obravnaval celoten spekter vprašanj s področja alkoholizma. Poseben poudarek je bil na skupinskem družinskem zdravljenju in pomenu teka pri zdravljenju alkoholizma. Če je skupinsko družinsko zdravljenje kot edini način uspešnega zdravljenja alkoholizma priznan in poznan praktično v celem svetu, pa pomen teka pri zdravljenju alkoholizma v svetu ni raziskan in ga kot prvi v Sloveniji uvaja dr. Janez Rugelj.

Ker nam učinek teka pri zdravljenju alkoholizma in ne samo alkoholizma morda ni popolnoma jasn, naj spregovorim nekaj besed ravno o tem. Skoraj vsi alkoholiki so v telesnem pogledu zanemarjeni, slabega splošnega zdravstvenega stanja, ki se lahko popravi samo z abstinenco, telesno vadbo in zdravo prehrano. Zdravil na žalost ali na srečo ni. Zato se mora vsakdo, ki se želi zdraviti, začeti uriti k teku. Ker govorimo o družinskem zdravljenju, je samo po sebi umevno, da začne trenirati cela družina. S samim tekom si poleg telesnih zmogljivosti nabiramo tudi za alkoholika prepotrebno samozavest oziroma jeklenitev volje. Prav tako je med tekom oziroma po teku, ko smo notranje umirjeni, lažje navezovati oziroma ponovno oživljati odnose med partnerjema. Tek in tudi planinarjenje, ki ga nismo posebej omenjali, ne more nikomur škodovati, razen redkim in to zelo redkim bolnikom.

O vsebini seminarja bomo še pisali. Z današnjim prispevkom pa želimo predvsem spomniti organizatorje vseh seminarjev, da razmislijo o vključitvi telesne aktivnosti v sam seminar. Kajti vse prepogostejše se dogaja, da se seminarji izrodijo v dolgotrajnem posedanju v zakajenih dvoranah, pretiranem uživanju kave in tudi alkohola, nihče pa se ne spomni, da je človek potreben tudi zdrave sprostitev; in tek to prav gotovo je.

M. Žužek

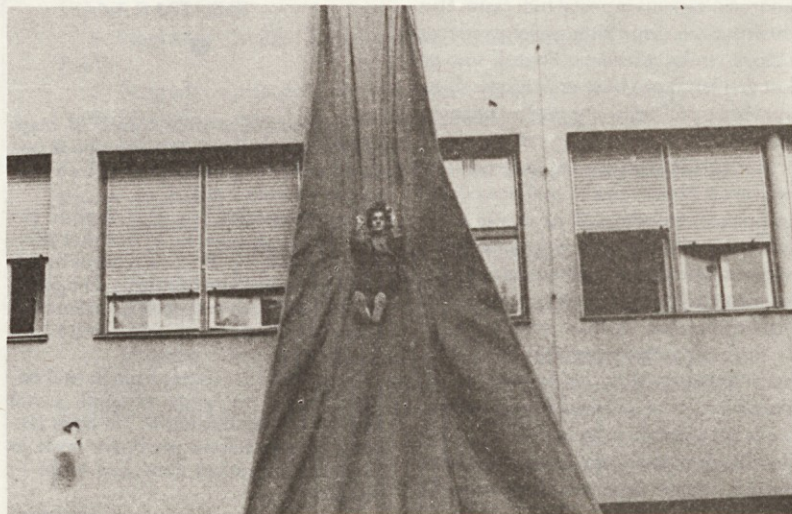

Ognja se moramo lotiti hitro in strokovno.

Dva načina reševanja oseb iz porušene stavbe.

(Vse foto: T. Š.)

30 let krvodajalstva

10. junija 1983 smo pod pokroviteljstvom Občinskega sveta zveze sindikatov Slovenije Ljubljana-Šiška prisostvovali svečani prireditvi v počastitev 30-letnice krvodajalstva.

Leta 1953 je organizacijo krvodajalstva prevzel Rdeči križ. Krvodajalstvo je tedaj postalo prostovoljno, brezplačno in anonimno. Vsi krvodajalci so bili enotni, da ni denarja, s katerim bi lahko plačali to dragoceno tekočino, ki rešuje življenja.

Vrste krvodajalcev se širijo in z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je vsak 4. Slovenec v starosti med 18 in 60 letom krvodajalec. Tudi Litostroječani smo v tej veliki skupini, saj je med nami kar 1065 krvodajalcev. Med temi pa so tudi taki, ki so kri darovali tudi več kot 40-krat.

Zaradi hitrega načina življenja je v sedanjem času vse več nesreč v prometu, pri delu, v gospodinjstvu, pa tudi vrsta bolezni je, ki se lahko zdravi samo s krvjo, kar vodi do vse večjih potreb po krvi. Zavedamo se, da je kri tekočina, ki je ne moremo nadomestiti z ničemer drugim, zato se v Litostroju trudimo, da je med nami čim več krvodajalcev in da k sodelovanju pritegnemo tudi naše najmlajše sodelavce.

Litostrostrojski delavci so v občini Ljubljana-Šiška že vrsto let znani kot eni najboljših krvodajalcev, saj v vseh letih nismo niti enkrat zatajili. Naj bo ob rednih ali izrednih krvodajalskih akcijah, Litostroječani prednjačimo. To je dokazala tudi zadnja krvodajal-

ska akcija v mesecu marcu, ko smo angažirali samo nekaj tozdrov (da bi se izognili gneči), a je naša udeležba pressegla udeležbo vseh ostalih organizacij v občini Šiška.

Na prireditvi ob počastitvi tega pomembnega jubileja so bili med povabljeni tudi naši krvodajalci. Povabljeni so bili vsi, ki so kri darovali več kot 30-krat in so za svoje humano dejanje prejeli priznanje. Tudi Litostroj kot celota je prejel priznanje za zasluge za krvodajalstvo, kot zahvalo za dolgoletno plemenito delo pri razvijanju solidarnosti med ljudmi na področju krvodajalstva.

Vsi dobitniki priznanj so bili zadovoljni in pripravljeni ostati krvodajalci tudi naprej, če jim bo zdravje to le dopuščalo. Krvodajalci so skromni ljudje, ki žele pomagati sočloveku in ne žele plačila, veselji pa so pozornosti in priznanj, ki jim jih družba podeli za njihovo nesebično pomoč.

V Litostroju se zavedamo, da vse možnosti za aktiviranje sodelavcev, da postanejo krvodajalci, niso izrabljene, zato se bomo tudi v bodoče trudili, da v naše vrste pritegnemo še več prostovoljcev, predvsem pa čim več mladih.

Naše geslo je LE KRI LAHKO NADOMESTI KRI.

M. Kreft

Odšli so v pokoj

Konec maja se je poslovil od nas dolgoletni strokovni sodelavec tovariš Vinko KABAJ, vodja oddelka za varjenje in antikorozijsko v TOZD — IRRP-TRI ter odšel v zaslužni pokoj.

V Litostroju je delal več kot 28 let. Poznalo ga je kot izvrstnega strokovnjaka tehnologa, svetovaleca na področju varilne tehnologije, gradnje jeklenih konstrukcij, antikorozijskih sistemov, lepjenja kovin in nekovin ter tribologije — sistemov mazanja. S svojimi raziskavami je v mnogočem prispeval k napredku Litostroja in bil kot tak znan ne samo v naši tovarni, temveč po vsej Sloveniji in tudi v drugih republikah, kjer je sodeloval na raznih seminarjih in strokovnih tehničnih posvetovanjih. Za svoje izredne zasluge na področju varjenja je postal tudi častni član društva za varjenje SRS, prejel pa je tudi mnoga visoka priznanja. Poznali smo ga kot živi leksikon, ki je na vsa zastavljena vprašanja znal takoj in pravilno odgovoriti.

Kot tovariš je bil izreden, požrtvovalen in je svoje bogato znanje znal pravočasno in prizadevno prenašati na mlajše sodelavce, ki ga bodo zato pogrešali. Poleg vsega navedenega je delal tudi na področju tehnične kulture in prejel za svoje delo visoka priznanja. Zadnje visoko priznanje — diplomu zaslužnega člana ZITS je tovariš KABAJ dobil 9. junija 1983 na 10. skupščini Zveze inženirjev in tehnikov. To je znak priznanja za aktivno in požrtvovalno društveno delo, kar je pomemben delež h krepitvi družbene vloge zveze IT Slovenije. Prejel pa je tudi veliko priznanj

v letalstvu, saj je bil graditelj letal in letalec.

Srečali smo ga velikokrat na planinskih poteh in tekaških smučah kje v bližini Ljubljane. Bil je vnet snemalec filmov in prenekatero od njih smo gledali tudi v Litostroju. Pri odhodu v pokoj mu želimo veliko zdravja, zadovoljstva in sreče, s željo, da bi nas obiskoval in nas še naprej seznanjal z novostmi iz tehnologije.

Cestitkam ob odhodu v pokoj se pridružuje tudi uredništvo našega časopisa, saj je bil tovariš KABAJ naš dolgoletni dopisnik. Upamo, da mu bo kljub zaposlenosti, ki tudi upokojujencem ob vseh njihovih konjičkih ne prizaneha, ostalo toliko časa, da bo še kaj napisal!

Pred kratkim je odšel v zaslužni pokoj naš dolgoletni sodelavec tovariš Alojz BARLE. V Litostroju se je zaposlil 24. 2. 1949 in je bil eden od pionirjev Litostroja. Prva leta zaposlitve je delal v transportnem oddelku, pozneje se je vključil v terenska dela kot šofer v zunanji montaži. Sodeloval je pri montažah naše opreme po vsej Jugoslaviji in pripomogel, da so bila dela hitro in solidno opravljena. Vestno in požrtvovalno je opravljal različna dela na montažah, tudi dela izven svojega delovnega območja. Zato je bil med sodelavci priljubljen in na vsaki montaži dobrodošel.

Ob odhodu v pokoj mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let.

Sodelavci

V modelni mizarini smo imeli 24. maja 1983 skromno slovesnost, ko smo se poslovili od TONETA ERJAVCA ob njegovem odhodu v pokoj.

Pred dvajsetimi leti se je zaposlil pri nas v modelni mizarini, in sicer kot skladiščnih modelov. Pri tem težkem in odgovornem delu je vtrajal prav do upokojitve. Vseskozi je vestno in zelo marljivo opravljal vse naloge, vedno vesel, z vsemi dober tovariš in prijatelj.

To so leta, ki se ne pozabijo in tudi našega Toneta ne bomo pozabili. Ostal nam bo v lepem spominu. Na jesen življenja pa mu želimo predvsem sreče in zdravja v njegovem domačem kraju — Oslici.

Modelarji

Naslovnik neznan

V maju smo prejeli 25 izvodov vrnjenih časopisov Litostroj, med njimi je osem naslovov, ki jih še nismo uspeli identificirati.

To so:

Ivan BAJAN, Korotanska 30, Lj.; Matjaž BREMEC, Prušnikova 109, Lj.; Viljem MAJDIČ, Maistrova 6, Domžale; Franc PRESEČNIK, Bočna 105, Šmartno ob Dreti; Miladin STOJČIČ, Korotanska 21, Lj.; Lojze ŠTANČAR, Celovška 506, Lj. Šentvid; Mire TASEV, Cesta v Zg. Log (baraka), Lj.; Bojan VIRANT, Črnuče 5, Lj. Črnuče.

Prvič pa so se na naš naslov vrnili časopisi z imeni:

Jure ČATO, Brilejeva B9, Lj. Dravlje; Miro ČANČAR, Prešernova 30, Lj.; Gordana ČENGIČ, Gorazdova 19, Lj.; Bernard BRADAČ, Plešičeva 8, Lj.; Dragutin DOROVOLJAC, Cesta na mesarico 20, Lj.; Franc PIVK, Mala vas 1, Dobrič pri Trebnjem; Ivanka HOZJAK, Ulica 28. maja 6, Lj.; Joško JERAK, Pipanova pot 22, Lj. Šentvid; Rajko KOZELJ, Tacenska 88, Lj.; Ivan KOVAČIČ, Ul. 29. Herc. div. 12, Lj.; Janez KRAŠEVEC, Dol 2, Trebnje; Miloš MATOS, Prešernova 86, Lj.; Dragan MRŠIČ, Runkova 12, Lj.; Tanja POPIT, Ljubljanska 29, Domžale; Jurij VDOVIČ, Plešičeva 8, Lj.; Leon ZORE, Plešičeva 48, Lj.; Matjaž ZUPANČIČ, Cesta dveh cesarjev 15-a, Lj.

Vse naše delavce — bralce časopisa Litostroj naprošamo, da z nami sodelujejo in nam posredujejo svoje naslove, če se preselijo ali kakorkoli spremenijo svoj naslov.

Pišite nam na: ZPS TITTOVI ZAVODI LITOSTROJ, Informativni center, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali javite po telefonu na številko 556-021, interna 246.

mgp

Partizanska pesem združuje narode

Partizanski pevski zbor še naprej vzdržuje stike z narodi Jugoslavije in Evrope.

Na osnovi že več kot 16-letnega prijateljstva z bolgarskim pevskim zborom Kaval iz Sofije smo letos od 10. do 18. maja na njihovo povabilo ponovno obiskali Bolgarijo in tam izvedli več uspešnih koncertov, ki jih je, čeprav precej zahtevna publika, zelo ugodno sprejela.

Litostroj je v partizanskem pevskega zboru kar solidno zastopan. V njem sodelujejo štirje aktivni sodelavci in štirje upokojujenci. Iz občine Šiška pa nas je skupaj kar okrog 30.

Sedanja turneja je bila zanimiva predvsem za ljubitelje zgodovinskih spomenikov. Hoteli so nam pokazati čimveč svojih najlepših cerkva, med njimi je rilski samostan — znamenitost ki jo je UNESCO uvrstil na šesto mesto v svetu. Precej od blizu nam je uspelo ogledati si tudi spomenik prvi seji centralnega komiteja. Do njega nismo mogli, ker nismo bili vnaprej najavljeni.

Potovali smo od Sofije preko mest Stanke Dimitrov, Velingrad, do Burgasa na Črnem morju. Vožnja je bila zanimiva predvsem zaradi čudovito urejenega poljedelstva, prekrasnih vinogradov in sadovnjakov. Občudovali smo njihovo skrb za vsak košček obdelovalne zemlje. Ljudje

gradijo svoja bivališča na obronkih hribov, na neplodni (nerodovitni zemlji). Zadržna posestva so ogromna, z več tisoč hektarji površine, kot ena sama njiva. Gospodarska splotja so, prav tako kot stanovanjska, odmaknjena od rodovitnih ravnin. Videli smo ogromne plantaže češenj, ki so bile že zrele. Že so jih obirali, vendar jih v trgovini nismo mogli kupiti. Zvedeli smo, da so namenjene izključno izvozu.

Obala Črnega morja je bila še pusta in prazna. Le nekaj hotelov je imelo goste, ki pa so se le poskušali sončiti. Morje je imelo komaj 14°C. V razgovoru z nekim Francozom sem dobil zanimivo informacijo, da bi rajši šel v Jugoslavijo, pa so mu v informativnem centru rekli, da je pri nas vse zasedeno.

Pevski zbor Kaval bo Sloveniji vrnil obisk konec septembra in nam bo pokazal svojo pevsko kvaliteto na celovečernem koncertu 1. oktobra letos v Cankarjevem domu. Zbor šteje sto članov in je priznan za enega najkvalitetnejših zborov v svetu.

Prav gotovo bomo njihovo petje z užitkom poslušali, zato priporočamo vsem prijateljem tovrstne glasbe, da ne pozabijo na ta večer.

A. R.

SREČANJA Z ABRAHAMOM

Konec maja smo v modelni mizarini praznovali srečanje treh naših sodelavcev z Abrahamom in jih tako prrsrčno pospremili čez prag petdesetih let. Slavljenici so bili: Franc GALIČ — modelni mizar, Jože MAYER — modelni mizar in ing. Avgust KLEMENC.

Skupaj smo se povsneli, zapeli nekaj pesmi in zaželeli veliko zdravja, sreče, veselja in delovnih uspehov njim in njihovim družinam.

Sodelavci iz modelne mizarne

ZAHVALE

Kar mimogrede je minilo teh dvanaest let, ki sem jih do upokojitve preživel med vami.

Zahvaljujem se za sodelovanje vsem članom kolektiva tozdrov in služb, s katerimi sem sodelovala na področju uvoza in samoupravljanja.

Najožjim sodelavcem službe uvoza in sindikatu pa še enkrat hvala za lepo in praktično darilo.

Alda Razpotnik

Ob smrti mojega moža dipl. ing. Franca Končana, se zahvaljujem vsem njegovim sodelavcem, direktorju Prodano za poslovilne besede, pihalnemu orkestru Litostroj in vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zahvaljujem se vsem za izrečena sožalja in za darovano cvetje.

Žena Hedvika

V spomin

Sredi dela je zahrbtna bolezen iztrgala iz naše srede dipl. ing. Franca Končana.

Izguba nas je presenetila toliko bolj, ker je, čeprav najstarejši od nas vseh, s takšno vedrino prenašal tegobe vsakdanjega življenja. Vesti o njegovi smrti enostavno nismo mogli dojeti.

Skromen, vztrajen, na delovnem mestu dobesedno od šestih do dveh, je s svojim zgledom posebljal mnoge vrline, ki jih danes še vedno prepogosto pogrešamo. Strog do sebe, trden v načelih nam je mlajšim nemalokrat brez besed postavljale meje dovoljenega, da nam je delovno okolje postalo drugi dom, v katerega se vsak dan z veseljem vračamo.

Kot projektant je bil zadolžen za obdelavo domačih naročil, ki mu niso prinašala popularnosti, pač pa veliko dela. Kljub letom je kot vzor mlajšim vztrajal za risalno desko, za katero mu je sredi ponudb za »Priobalje Dunava« roka omahnila za vedno.

Spomin nanj bo spomin na poštenega, delavnega tovariša!

Sodelavci IRRP - biro za črpalne naprave

ZAHVALE

Ob smrti moje drage mame Bare KRAMARIČ se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda Montaža za cvetje, izrečeno sožalje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Franca Kramarič

Ob odhodu v pokoj se sodelavcem in vodstvu PUM — livarne in modelne mizarne zahvaljujem za lepe besede in dragocena darila, ki mi bodo v trajen in lep spomin.

V nadaljnjem delu jim želim še veliko uspehov.

Marija Podlipnik

Po 31 letih dela v Litostroju, od tega 28 let v tehnološkem oddelku, sem odšel v pokoj.

Zadnji dan, ob slovesu, sem bil od vseh deležen izredne pozornosti, tako da mi bo to ostalo v nepozabnem spominu.

Ing. Čaplaku se zahvaljujem za tople besede ob poslovitvi v tehnološkem oddelku, ing. Nedlišku pa ob poslovitvi pri vodstvu tozda Obdelava.

Vsem sodelavcem in sodelavkam se zahvaljujem za dragocena praktična in spominska darila.

Ob tej priložnosti čutim dolžnost, da se posebej zahvalim sodelavcem, delavcem pri strojih, monterjem in mojstrom ter vsem tehnologom in konstruktorjem, ki so mi s svojim strokovnim znanjem in izkušnjami ter nasveti pomagali pri mojem odgovornem delu in bili vsaki čas pripravljeni za sodelovanje.

Sodelavcem in celotnem kolektivu Litostroja želim še veliko uspehov!

Jože Starman

Prisrčno se zahvaljujem mojim nekdanjim sodelavcem in kolektivu tozda IVET za obisk in pomoč, ki so mi jo nudili. Zelo sem bil presenečen, da so se me spomnili, kljub temu, da sem že toliko časa invalidsko upokojen.

Upam, da bodo tudi v prihodnje mislili na nas upokojujence.

Vsemu kolektivu pa želim še veliko uspehov.

Vinko Kunovar

invalidski upokojenec

Gorski stražar Franček se ne da ugnati

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Zadnjič smo videli, kako je vrli gorski stražar Franček zalotil nepridiprava, ki množično uničuje zaščiteno gorsko cvetje. Ker opozorila niso zalegla, se je Franček odločil, da ga bo prijavil sodniku za prekrške. Stvar pa se je zapletla, ko se neznanec ni hotel predstaviti. In kako naj bi naš junak prijavil nekoga sodniku za prekrške, če pa ni vedel ne njegovega imena, ne naslova? kaj storiti? Če bi Franček imel vsaj približno toliko kilogramov kot Bedanec (tako ga je namreč imenoval začasno — do končne legitimacije), bi pač tega prijel »za kravateljc«, temeljito pretresel in ime bi mu kar padlo z ustnic. Spomnimo pa se, da Frančka ni bilo niti toliko skupaj, da bi bil sprejet v šolo za miličnike, torej ta možnost ni prišla v poštev. K sreči pa je imel mladenič precej soli v glavi in prav to je kanil uporabiti — to in pa dobro mero vztrajnosti.

Franček je torej sklenil, da bo Bedancu enostavno sledil in to tako dolgo, da se ga bo ta naveličal in se mu predstavil, ali pa ga odpeljal do svojega doma ali na kakšno drugo zanesljivo sled, ki bo vodila k njegovemu naslovu.

Izbral si je varnostno razdaljo kakšnih desetih korakov in šel za Bedancem. Ta se je sprva pretvarjal, kot da zasledovalca ne opazi, kmalu pa je že začel kazati znaten živčnosti. Kar predstavljate si: Bedanec naredi sto metrov, Franček naredi sto metrov, Bedanec se ustavi, Franček se ustavi, Bedanec pospeši, Franček pospeši, Bedanec naredi tri korake, Franček tri korake, Bedanec dva nazaj, Franček dva nazaj, Bedanec odloži nahrbtnik, Franček odloži nahrbtnik, Bedanec gre naprej, Franček gre naprej. . . Naslednji počitek pa je bil nekoliko daljši. Franček je opazil, da se je Bedanec temeljito podprl s kru-

hom in slanino ter pospravil pivo. Franček ga je seveda posnemal tudi v tem: pojedel je pol klobase, malo kruha — v nečem pa ga ni posnemal: naredil je več požirkov osvežujoče limonade.

In potem se je začelo! Bedanec je ubral hiter korak, nič se ni ustavljal, niti tam, kjer se je pot dvigala, navzdol je celo tekkel. Očitno se je hotel Frančka znebiti z boljšo kondicijo in ga pustiti zadaj. Kar je res, je res, ampak za svoje kilograme je bil kar hiter. Res da je sopihal, se potil, toda v tempu ni popustil, še pospešil je, nazadnje je že kar tekkel. . . Kaj pa Franček? Imel je manjše noge, njegov korak je bil krajši, tako jih je moral narediti pač več. Videti bi ga morali, kako je skušal obdržati deset korakov razdalje in kako mu je velik nahrbtnik poskakoval po hrbtu? Srce je čutil

že skoro v grlu, a popustil ni! Vedel je za majhno prednost, ki jo ima in nanjo je računal. . . Na tečaju za člane gorske straže pri Planinskem društvu Litostroj se je namreč naučil, da se med hojo alkohol ne sme uživati niti v najmanjših količinah. Njegova vsestranska škodljivost se v gorah še stopnjuje. Alkohol namreč omoti uživalca ter mu vzame telesno in duševno ravnotežje, prav razsodnost pa je v planinah še kako potrebna! Pivo res ni premočna alkoholna pijača, ima pa to slabo last-

nost, da človeka nekoliko omami; poleni. . . In prav tu je bila tista prednost, za katero je vedel Franček. Medtem, ko se je on resnično osvežil in okrepčal s hladno limonado, vsebujočo tudi koristni C vitamin, je Bedančevo telo kmalu začutilo posledice popitega piva in tako od sebe dalo manj kot bi sicer. Skratka: Franček je zdržal dlje kot Bedanec, ki se je nenadoma ustavil in ves izčrpan usedel na tla.

Komaj pa je obupal v tem prvem poskusu pobega, že se je Bedanec hotel Frančka znebiti na drug način. Niti do sape še ni prišel in pot mu je v curkih tekkel po obrazu, je že začel vpiti, zmerjati in groziti. Oprostite, v našem Planinskem kotičku pač ne moremo ponavljati vseh grdihih besed, katere je izdaval v svojem besu. Ugotovimo pa lahko, da je Frančka obkladal celo s takimi žaljivkami, kot so: nepridiprav, nebodigatreba, pokora in celo — lump. Pa nikar ne mislite, da je naš simpatični gorski stražar zaradi tega izgubil živce, kot bi jih marsikdo od vas! Kje pa, še zdaleč ne! Nasprotno. Bedancu je vračal milo za drago in razvil se je pravi besedni dvoboj. Seveda pa Franček ni uporabljal grdihih besed, saj je vedel, da kaj takega pri planincih ni v navadi, pač pa je mirno in duhovito odgovarjal na ploho kletvic in včasih kar neartikuliranih glasov neotesanca. Na primer: Bedanec: »Poberi se, od kjer si prišel!« Franček: »Predlagam, da namesto »od kjer« uporabljate izraz »od koder«. . . « Bedanec: »Ti kreten ti!« Franček: »Jezikovno razsodišče predlaga namesto tujke kreten lepo človeško besedo neumnež«. . .

Bedanec: »Idiot!«. . . Franček: »Me veseli, jaz sem pa Franček«. . . Si predstavljate? Bedančev bes je ob teh mirnih pripombah še bolj naraščal. Franček bi jo gotovo že skupil, če ne bi zavzel varnostne razdalje. . . Toda ali je bila varnostna razdalja res varna? Varna bi že bila, če ne bi v svojem divjem srdu in razgrajanju Bedancu prišel v roke KAMEN. Ne da bi sploh meril, ga je zalučal — in to naravnost proti našemu junaku. Medtem ko je kamen letel po zraku, pa se je pripetilo nekaj zanimivega. . .

(Nadaljevanje v naslednji številki Planinskega kotička) tt

ZNAČK JE SKORAJ ZMANJKALO

Dobili smo kar precej rešitev vaše uganke iz prejšnje številke.

Na kozolcu so naslednji napisi: SPOŠTUJ STARO RESNICO: ČUVATI JE TREBA VSAKO CVETICO.

BODIMO VESELI, ZARDELIH LIC,

A NIKDAR NE TRGAJMO CVETIC.

NE UNIČUJ MARKACIJ IN KAŽIPOTOV!

ZAVEDAJ SE, DA SI V NARAVI GOST, ZATO NAJ PO TVOJEM ODHODU

PLANINA OSTANE V SVOJI LEPOTI!

Odgovori so bili v glavnem pravilni, le sem ter tja je manjkala kaka vejica. Mi smo značke poslali vsem in pri tem zamižali na eno oko. Upajmo, da bo tudi lektorica in da se ne bomo znašli med jezikovnimi ostružki!

MORDA NISTE VEDELI . . .

Markacijski odsek pri Planinskem društvu Litostroj vzdržuje kar 84 km markiranih planinskih poti. To razdaljo bi planinec prehodil v 22 urah. Če upoštevamo, da je za enkratno obnovo markacij in čiščenja potrebno 3 do 4-krat več časa kot za normalno hojo, lahko izračunamo, kakšno delo mora biti opravljeno, da izletniki lahko varno in brez skrbi pohajkujemo po planinskem svetu.

Fotografi!

Prispevajte svoje fotografije iz planinskega sveta v planinski kotiček

Jezikovni ostružki

O vplivu besed s srbohrvatskega jezikovnega območja smo že nekaj krat pisali, vendar še vedno slišimo in beremo take stavke:

TO ZIMO SMO IMELI UGODNE KLIMATSKE POGOJE

Predvsem bi bil stavek lepši, če bi tujko »klimatski« domestili z lepo domačo besedo »vremenski«, še lepše pa, če bi še za srbohrvatsko besedo »pogoji« našli strokoven izraz.

Morda bo kdo rekel, da je »pogoj« vendar slovenska beseda in da je ni potrebno spreminjati. Res jo imamo tudi Slovenci, toda pri nas ima popolnoma drug pomen kot v srbohrvaščini.

pogoj — v slovenščini je to stvar, ki jo moramo doseči, izpolniti, da lahko storimo nekaj drugega (Pogoj za vpis je dober uspeh.)

pogoj — v srbohrvaščini pomeni razmere, okoliščine. Za naš slovenski »pogoj« imajo oni izraz »uslov«

In za kakšne vremenske pogoje gre v obravnavanem stavku?

Za nikakršne! Stavek povejmo lepo po slovensko tako: TO ZIMO SMO IMELI UGODNE VREMENSKE RAZMERE.

V. Tomc

Upravni odbor Planinskega društva LITOSTROJ objavlja

Nagradni razpis

ZA NAJBOLJŠO FOTOGRAFIJO na temo

planinstvo, narava in kulturne dediščine

POGOJI RAZPISA:

1. VSEBINA: Fotografije naj prikazujejo predvsem lepote gorskega sveta in narave, pri čemer je zaželen propagandni učinek, katerega bo Planinsko društvo Litostroj uporabilo tudi pri pripravah na praznovanje 35-letnice društva v naslednjem letu. Vsebina fotografij je poljubna, priporočljivi motivi pa so: panorame, gorski vršaci, planinske kočice, cvetlice itd. Avtorji lahko opozorijo tudi na ekološke probleme in nevarnosti, ki pretijo živi in neživi naravi (človekova malomarnost, onesnaženje, izumiranje redkih vrst, itd.). Zaželeno so tudi fotografije, ki skušajo ohraniti pred pozabo predmete kulturne dediščine, ki so morda zapisani propadu (predmeti ljudske obrti, kozolci, tipične slovenske vasice, cerkvice, gradovi).

2. ROK ZA ODDAJO: Upoštevali bomo vse fotografije, dospele do 30. kimovca (septembra). Fotografije so lahko tudi starejšega datuma, če še niso bile javno objavljene, vendar bo treba lastništvo dokazati z negativom.

3. NAČIN ODDAJE: Fotografije (barvne ali črno-bele) so lahko poljubnega formata, zaželeno pa je, da so nekoliko večje zaradi morebitne razstave. Prispevek oddajte na naslov: Planinsko društvo LITOSTROJ, Djakovičeva 36 z oznako: ZA RAZPIS.

4. KDO LAHKO SODELUJE: Razpisa se lahko udeležijo vsi fotografi-amaterji. Če so mlajši od 15 let, naj to posebej navedejo.

5. OCENJEVANJE: Prispevek bo ocenjevala posebna komisija, katero bo imenoval upravni odbor Planinskega društva Litostroj. Pošiljatelji naj ne navajajo svojega imena pač pa naj ima vsaka fotografija svoj naslov. Po objavi rezultatov bodo avtorji izkazali avtorstvo z negativom fotografije.

6. OBJAVA REZULTATOV: Rezultat razpisa bo objavljen konec vinotoka (oktobra) v Planinskem kotičku časopisa Litostroj ter v oglasni omari Planinskega društva Litostroj. Nagrajene in druge kvalitetne fotografije bodo prikazane na posebni razstavi, ob njeni otvoritvi bo tudi slovesna podelitev nagrad. Fotografije bodo objavljene tudi v časopisu Litostroj, za kar bodo avtorji dobili običajni honorar od 100 do 200 din.

7. NAGRADE: Podeljene bodo naslednje nagrade:

1. Nagrada — priročnik: VELIKA KNJIGA O FOTOGRAFIJI
2. Nagrada — knjiga: Janko Ravnik: LEPA SI ZEMLJA SLOVENSKEGA

3. Nagrada — priročnik: dr. Pavle Bohinc: SLOVENSKE ZDRAVILNE RASTLINE

4. Nagrada — knjiga: Jurij Kurilov: S FOTOAPARATOM V NARAVI

5. Nagrada — priročnik: dr. Neuthaler: ZDRAVILNA ZELIŠČA

6. Nagrada — priročnik: Jože Grom: NAŠE GORE

7. Nagrada — knjiga: Ernst Zimerli: NAŠE PTICE

Za fotografije, ki jih bodo posneli otroci do 15 let, bodo podeljene naslednje nagrade:

1. Nagrada — FOTOAPARAT

2. Nagrada — knjiga: Zoran Jerin: HIMALAJA, RAD TE IMAM

3. Nagrada — knjiga: Karel Čapek: VOJNA Z MOČERADI

4. Nagrada — knjiga: Vladimir Lj. Brogin: ISKALEC IZGUBLJENEGA TISOČLETJA

5. Nagrada — knjiga: Jučles Verne: V 80 DNEH OKOLI SVETA

Upravni odbor si pridržuje pravico povečati ali zmanjšati število in kvaliteto nagrad glede na število in kvaliteto prejetih prispevkov.

PD LITOSTROJ

Kulturno-propagandni odsek

IZLETI V MALEM SRPANU

Na sporedu bodo trije izleti:

2.—4. julija: OD STORŽIČA DO STOLA nas bosta popeljala vodnika Soklič in Vogelink ter nam pomagala nabirati žige za slovensko planinsko transversalo.

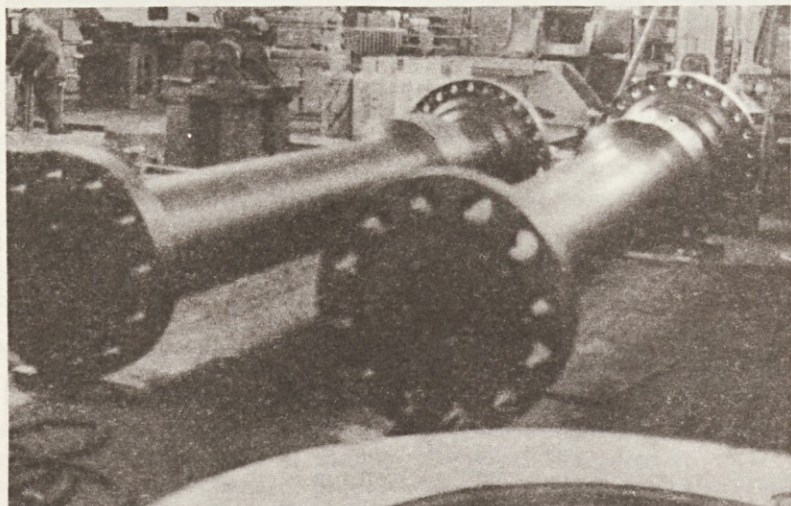
19.—25. julija: GORE MAKEDONIJE si bomo ogledali najprej iz letala, nato iz avtobusa, končno pa bomo tudi stopili na najvišje vrhove: Titov vrh, Korab, Pelister, Solunska glava itd. Na relaciji Skopje—Mavrovo—Debar—Struga—Ohrid—sv. Naum—Prilep—Skopje nam bosta vodnika Soklič in Šterk pokazala še nekaj kulturnih in zgodovinskih znamenitosti. Pozanimajte se, če je kakšno mesto še prazno in se nam pridružite!

30.—31. julij: LEPO ŠPIČJE nam bosta predstavila vodnika Dolenc in Šarf, če ne boste že preveč utrujeni od Makedonije. Imeli bomo čudovit razgled nad celotno dolino Triglavskih jezer.

Moderna preproga, ki jo je stkala narava

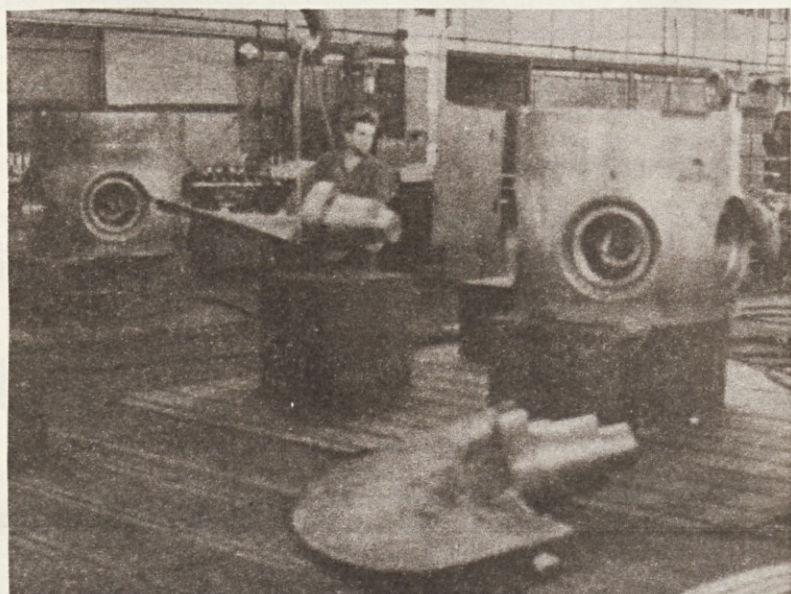
(Foto: T. Tomažič)

VESTI IZ PROIZVODNE

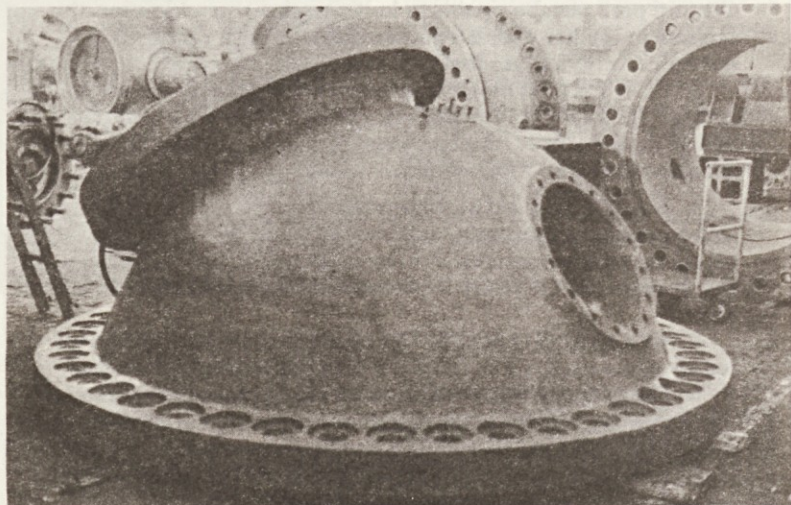

Turbinski gredi premera 1200 × 4700 mm pripravljeni za preizkusno montažo z gonilnikom za Kaplanovi turbini moči 10.800 kW HE Solkan.

(Foto: E. L.)

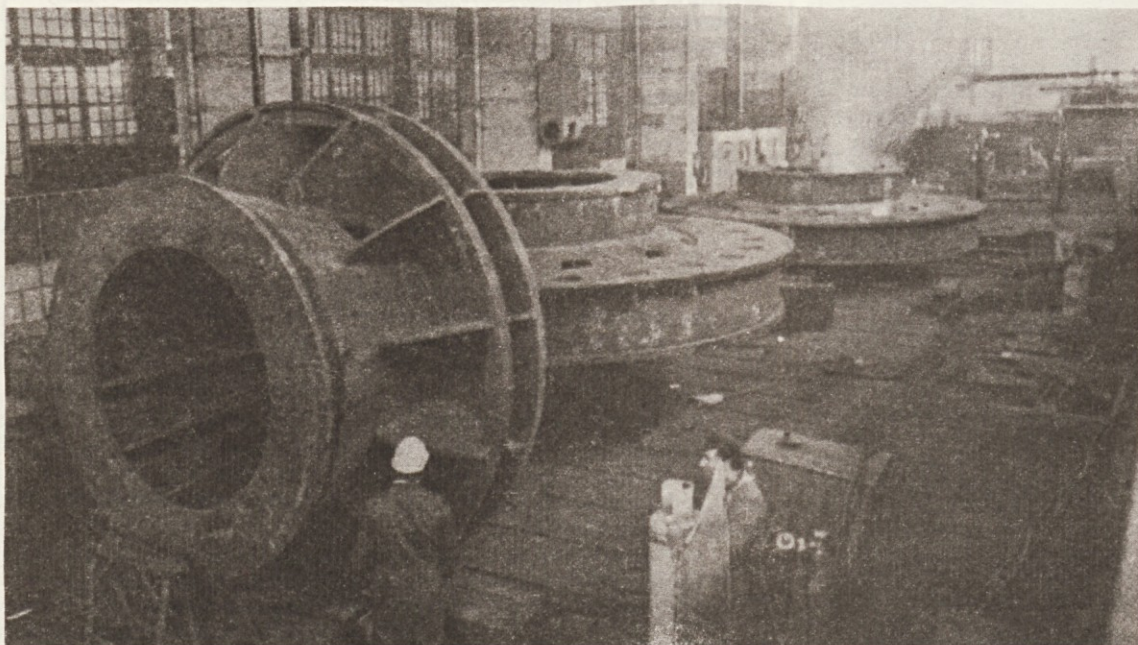

Ohišje in gonilna lopata za Kaplanov gonilnik premera 3000 mm turbine moči 10.800 kW za HE Solkan. Prilagajanje lopat pred končno montažo.

Dvodelno ohišje predturbinskega krogličnega zasuna premera 1400 mm za HE Obrovac. Dele zasuna pripravljamo za preizkusno montažo.

(Foto: E. L.)

Turbinski stol za HE Mavčiče pred sestavo v celoto. Teža 28 ton. V ozadju turbinska pokrova v teži vsak po 46 ton za HE Mavčiče v fazi varjenja.

(Foto: T. Š.)

MONTAŽNA DELA NA TERENU

RHE Obrovac

Na gradnjo RHE Obrovac smo skoraj že pozabili, vendar dela na terenski montaži potekajo prav sedaj na celotnem gradbišču bolj kot kdajkoli prej. Na gradbišču je v povprečju 20 monterjev.

Seveda pa še nismo dobavili vse opreme, saj so na dokončni obdelavi in preizkusni montaži še številni deli, med drugim tudi dva težka kroglična zasuna, loputa, hladilni sistem in drugi deli.

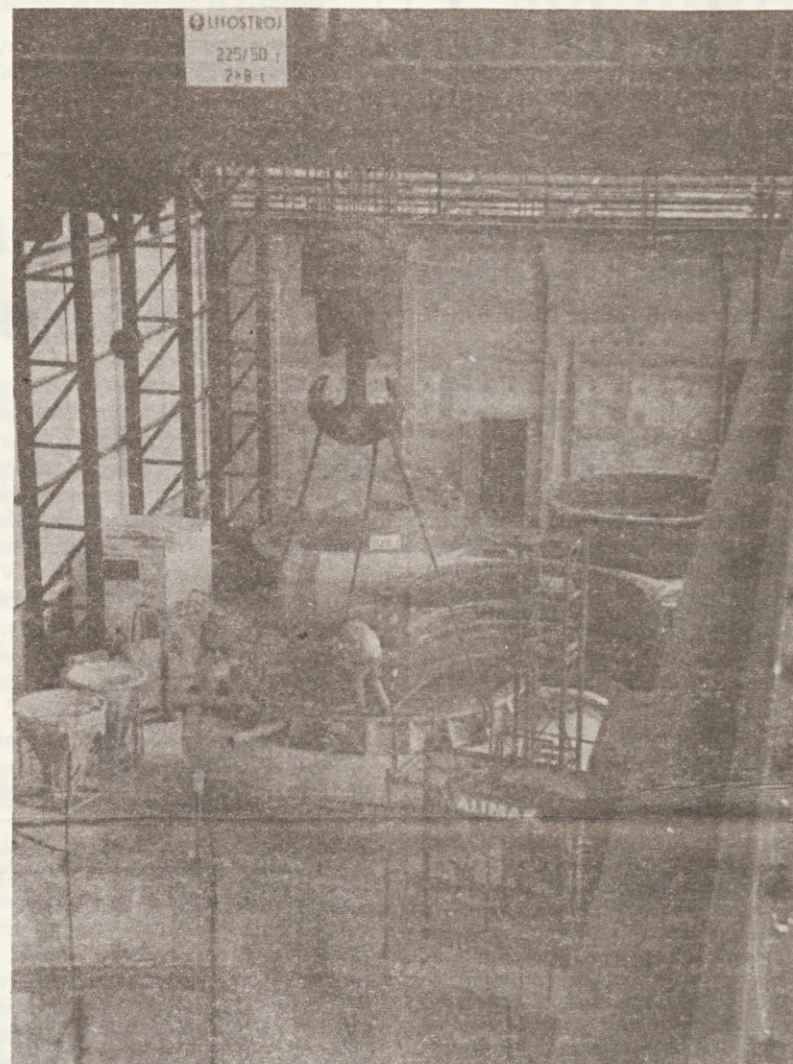
Težave s plačili uvoznega materiala, ki je nujen za dokončanje obdelave oziroma kompletiranje opreme in preizkusne montaže, so končno rešene, čeprav z zamudo, saj je kupec imel dovolj posluha in nam priskočil na pomoč ter priskrbel del zelo potrebnih deviz, da bomo lahko plačali najnujnejšo opremo iz uvoza. Vsi vemo, da ni bilo dovolj deviz. Znašli smo se v težkem položaju, saj iz Iraka ni bilo deviznih prilivov niti zadnjih plačil za HE HEMREN DAM objekt. Ta je že nekaj let v rednem obratovanju oziroma aprila je že iztekel garancijski rok. Seveda tudi ni prilivov za večji objekt v izgradnji, to je HE HADITHA (tudi v Iraku), čeprav smo že izvozili velike količine opreme.

Planirano je, da bomo v RHE Obrovac prvič — zavrteli prvi agregat ob letošnjem prazniku dneva republike. Da bi resnično uspeli zavrteti agregat 29. novembra 1983, bo potrebno vložiti še veliko truda, tako v naši delovni organizaciji kot na terenski montaži. Montažna dela na objektu tečejo nemoteno dalje in celo z velikim številom monterjev, ki imajo polne roke dela, saj je tovrstna montaža zelo specifična in prav gotovo prvič, odkar gradimo hidroelektrarne tudi najnatančnejša. Izredno zahtevna je montaža dveh reverzibilnih-črpalnih turbin, vsaka moči po 150 MW. Težki deli so izredno natančno obdelani. Naša ekipa montira obe turbini, od katerih je ena izdelana v tovarni VOITH v Avstriji, druga pa v naši delovni organizaciji. Vsa ostala oprema je izdelana v naši delovni organizaciji. To so: kroglični zasuni, lopute, žerjavi, hladilni sistemi, drenaža itd. Tudi to opremo montira naša ekipa.

Trenutno je poleg gradnje objekta HE HADITHA v Iraku izvedba RHE Obrovac največje gradbišče. Poleg dveh gradbišč HE MAVČIČE in HE SOLKAN je seveda na področju SFRJ največji hidroenergetski objekt v izgradnji.

Posebnost gradnje dveh reverzibilnih je povzročala tudi določene težave, npr. obdelava kar 120 ton težke spirale, ki je morala biti obdelana izredno natančno, prav tako tudi turbinski pokrovi. Obdelava in poizkusne montaže torej gredo h koncu. Montažna ekipa že nestrpno pričakuje na terenu še zadnjo opremo, da bi jo pravočasno vgradila v sistem energetskega objekta. Mi pa jim želimo veliko uspeha in srečo pri prvem vrtenju prvega agregata ter seveda srečno vrnitev domov.

S. Štokelj

Sestavljanje 120 ton težke dvodelne spirale RHE Obrovac na montažnem podestu pred spuščanjem v 62 metrov globok jašek. Na temeljih v jašku je že zabetoniran vodilni aparat s spremljajočo opremo.

(Foto: Vidrih)

ISKRICE

Vrana vrani oči ne izkljuje . . .
(Rezen če ne gre za isti stolček.)

Bolje vrabec v roki . . . kot nepokrite investicije na veji.

Te so naše! V novi jeklolivarni gnezdijo!